Emil CIORAN, ÎNDREPTAR PĂTIMAŞ, Humanitas, 1991.

EMIL CIORAN s-a născut la 8 aprilie 1911, la Răşinari, unde tatăl său era preot. A făcut studiile liceale în Sibiu, la „Liceul Gheorghe Lazăr", apoi a urmat cursurile Facultăţii de Filozofie şi Litere din Bucureşti (1928–1932), încheiate cu o teză despre H. Bergson. După o bursă de studii în Germania (1933–1935), a fost, vreme de un an (1936–1937), profesor de filozofie la un liceu din Braşov. Din 1937, an cînd obţine o bursă a statului francez pentru doctorat (care-i va fi prelungită în 1938), se stabileşte la Paris.

În România, a colaborat la „Gîndirea", „Vremea", „Floarea de foc", „Calendarul", „Revista de filosofie", „Convorbiri literare" ş.a.

Din 1947 începe să scrie în limba franceză.

A publicat cinci cărţi în ţară şi mai bine de zece în Franţa, toate la „Gallimard". Cartea de debut a obţinut premiul Comitetului pentru premierea scriitorilor tineri needitaţi (1934). Pentru **Manual de descompunere** (1949) obţine, în 1950, Premiul „Rivarol".

Scrieri: **Pe culmile disperării** (Bucureşti, 1934, 1990); **Cartea amăgirilor** (Bucureşti, 1936, 1991); **Schimbarea la faţă a României** (Bucureşti, 1936, 1941, 1990); **Lacrimi şi sfinţi** (Bucureşti, 1937, 1991); **Amurgul gîndurilor** (Sibiu, 1940); **Îndreptar pătimaş** (1991); **Précis de décomposition** (Paris, 1949); **Syllogismes de l'amertume** (Paris, 1952); **La tentation d'exister** (Paris, 1956); **Histoire et utopie** (Paris, 1960); **La chute dans le temps** (Paris, 1964); **Le mauvais Démiurge** (Paris, 1969); **De l'inconvénient d'être né** (Paris, 1973); **Écartèlement** (Paris, 1979); **Exercices d'admiration** (Paris, 1985); **Aveux et anathèmes** (Paris, 1987).

EMIL CIORAN

ÎNDREPTAR PĂTIMAŞ

HUMANITAS

BUCUREŞTI • 1991

Text îngrijit de CRISTIAN PETRU

Coperta de RADU ŞTEFLEA

Piaţa Presei Libere 1

79734 Bucureşti, România

I.S.B.N. 973-28-0289-8

Notă asupra ediţiei

Scris între 1940 şi 1944, **Îndreptar pătimaş** are două variante. Prima – de 117 pagini format mare (A4), plus o pagină finală nenumerotată, pe care e trecut un mare II (roman) – este scrisă cu cerneală neagră şi are o grafie extrem de variată, de oscilantă, nervoasă, tensiona(n)tă. Ea prezintă numeroase reveniri (ştersături sau adăugiri, uneori pe verso, alteori pe file intercalate ulterior) şi pare a nu se fi păs-trat în întregime. Pe prima pagină sînt înscrise: data „12 Martie 1940" (sus, în colţul din stînga), titlul „Îndreptar pătimaş" (central, abrupt suitor spre dreapta, exact deasupra titlului iniţial, tăiat cu o linie: „Breviar pătimaş"), precum şi semnătura: „E. Cioran".

Cea de-a doua variantă este în mare parte o transcriere, dar nu sînt puţine pasajele reaşezate sau reformulate, cele adăugate sau abandonate. Pagina iniţială cuprinde, sus şi oblic, titlul definitiv (subliniat dublu), ca şi o fixare în timp şi spaţiu: „Paris 1941–1944/ Hotel Racine/ rue Racine" (în colţul din dreapta, jos). Între cele două însemnări apare încă una, mult mai tîrzie: „Ilisible, instilisable [sic],/ impubliable./ 20 Oct. 1963". În întregime, acest manuscris are 156 pagini de format caiet (A5), numerotate, la care se adaugă pagina de titlu. (Caietul ne-a stat la dispoziţie sub formă de fotocopie, originalul fiind pierdut). Textul său este cel reprodus în volumul de faţă.

Trebuie spus că această ediţie nu este una critică, în sens filologic, deşi s-a lucrat prin confruntarea variantelor. Singura contribuţie a îngrijitorului la forma în care volumul se înfăţişează editorial este cuprinsul. (Cele două titluri originale de paragrafe au fost evidenţiate prin diferenţierea caracterelor de literă).

În ceea ce priveşte textul propriu-zis, am făcut operaţiunile de rutină (unificarea în sensul actualizării a cazurilor de dublă grafie, completarea prescurtărilor, aducerea la zi a ortografiei şi a punctuaţiei etc.), dar am evitat actualizările morfologice sau ortografice excesive: ceea ce s-ar fi cîştigat ca prospeţime temporală (oricum relativă şi doar parţial realizabilă) s-ar fi pierdut ca omogenitate stilistică şi, poate, ca unitate de impact. Am conservat, a-şadar, forme

precum: „întunerec‟, „miragii‟, „peisagii‟, „paseri‟, „perini‟, „fiece‟, „săului‟ (pentru „seului‟), „sufăr‟ (pentru „suferă‟), „dorinţi‟, „ţintirime‟, „lăcate‟, „acaftist‟, „răzimat‟, „reflexie‟ (pentru „reflecţie‟) etc; genitivele feminine în **-ei** („baltei‟, „patimei‟ ş.a.); formele lungi, azi în curs de eliminare, din conjugările la indicativ ale unor verbe ca „a trebui‟, „a dezvălui‟, „a vîntura‟ ş.a.

În cîteva cazuri, cuvintele folosite de autor au darul de a nedumeri (fără a fi fost vorba de dificultăţi de descifrare). Cînd a fost cu putinţă, am făcut o mică intervenţie lămuritoare, însă au mai rămas două-trei situaţii pe care a trebuit să le lăsăm ca atare („să muzeze Eroarea‟ din §66; „muzeală rînjitoare‟ din §42; „dezmetic‟ din §62).

Un ultim aspect de relevat e cel al semnelor de pauză (virgule şi linioare), deosebit de numeroase în manuscris. În general, cînd două astfel de semne s-au aflat laolaltă, am suprimat unul din ele. În puţine situaţii, totuşi, strict şi vădit impuse de text, ne-am îngăduit să înlocuim un semn prin altul ori, foarte rar, să introducem sau să scoatem vreunul.

I

Cu rîvnă şi amar, cercat-am să culeg roadele cerului — şi n-am putut. Ele se înălţau spre nu ştiu ce alt cer, cînd mîinile le înfruptam în rodnicia lor.

Crengile bolţilor se apleacă în nădejdile rugilor noastre; acestea potolindu-se, ele îşi pierd fructele.

Nici flori nu înfloresc pe cer şi nici poame nu rodesc. La el acasă, Dumnezeu neavînd ce pă-zi, de necaz şi de urît, pustieşte grădinile omului.

Nu, nu; nu pe aştri îmi voi orbi văzul. Destul mi-am pierdut din lumină cerşind pomana înălţimilor. Sătul de tot felul de ceruri — mi-am lăsat sufletul biruit de podoabele lumii.

„Apoi a pus heruvimi cu sabie de flacără ca să păzească drumul spre pomul vieţii" (Facerea, 3, 24).

Pe acest drum am cerşit de multe ori. Şi trecătorii, mai săraci ca mine, întindeau palme deşarte în care lăsam să cadă obolul nădejdilor. Şi cum mergeam aşa în gloată năpăstuită, cărarea se-nfunda prin mlaştini şi umbra crengilor de rai se pierdea în fără-urma lumii.

Nu cu sfială şi cu răbdare ne vom înstăpîni în ce-a scăpat strămoşului fatal. Cuget de foc ne trebuie — şi ascuţind arme şi nebunii, heruvimii ostili se vor topi de para sufletului nos-tru.

Atotputernicul ne-a închis căile sale? Sădi-vom atunci alt pom, pe aici, pe unde el n-are paznici, nici săbii şi nici flăcări. Vom naşte paradisul la umbra caznelor — şi blînd ne-om o-dihni sub ramuri pămîntene, ca îngeri ai de-săvîrşirii de o clipă. **El** să rămînă cu o veşnicie fără nimeni; noi mai departe vom păcătui, muşcînd din merele ce putrezesc sub soare. Îndrăgind ştiinţele greşelii, vom fi asemenea Lui, şi — prin durerile Ispitei — mai mari chiar.

Crezut-a El prin moarte să ne facă robi şi să-i slujim. Dar noi pe îndelete ne-am îndătinat în viaţă.

A trăi: a te specializa în eroare. A rîde de a-devărurile sigure ale sfîrşirii, a nu lua-n sea-mă absolutul, a transforma moartea în glumă şi-n întîmplare nesfîrşitul. Nu poţi respira de-cît în afundurile iluziei. Simplul fapt de-a fi e copleşitor de grav, faţă de care Dumnezeu e biată jucărie.

Înarmaţi de accidentele vieţuirii, vom pustii siguranţele crude ce ne pîndesc. Vom da buzna în certitudini, ne vom năpusti în adevăruri, ne vom învrăjbi cu luminile neavenite. Vreau să trăiesc, şi peste tot îmi sare duhul împotrivă, apărător al pricinilor nefiinţei.

…Astfel, iubitor de sine, scoate omul spada în cruciada erorilor.

Pe semeni îi cunosc. Adesea mi-am citit în ochii lor absenţi şi goi nerostul soartei sau mi-am odihnit răzvrătiri în pauzele privirii lor. Dar zbuciumul lor nu mi-e străin. Ei **vor**, ei **vor** neîncetat. Şi cum nimic nu e de **vrut**, paşii mei călcau în urmele lor ca-n spini, cărarea mea şerpuia prin noroiul dorinţelor lor, înălbindu-le, printr-un nimb de nefolosinţi, căutarea lor fără folos.

Ei nu ştiu că raiul şi iadul sînt înfloriri ale clipei, ale clipei înseşi, că nimic nu este peste tăria extazului inutil. N-am întîlnit în mersul lor muritor oprirea eternă pe arcurile clipitelor.

Văd un arbore, un zîmbet, un răsărit, o amintire. Nu sînt fără margini în fiece din ele? Ce mai aştept peste acel definitiv văz, peste incurabilul văz al fulgerului temporal?

Oamenii sufăr de viitor, se reped în viaţă, fug în timp, caută. Şi nimic nu mă doare mai mult decît ochii lor căutători, zadarnici, dar lipsiţi de zădărnicie.

Eu ştiu că totul e **final**, că există doar o cli-pă, fiecare clipă, că pomul vieţii e răbufnirea de veşnicie, reversibilă în actele fiinţei.

Şi astfel nu mai vreau nimic. Adesea, cînd stau în nopţi, în nopţi mari ce ridică în faţa minţii fundurile lumii, cum aş şti dacă sînt sau nu mai sînt? Şi mai poţi fi atunci sau poţi să nu fii? Sau, prins în nedesluşirile muzicii, pierdut în ele, curăţit de întîmplările respiraţiei, cum te-ai asemui semenilor?

A nu avea decît o ţintă: să fii mai inutil ca muzica. În ea nu afli nici pe **este** şi nici pe **nu** este. Unde te găseşti ca victimă învolburată a farmecului ei? Dar nu-i ea un **nicăieri** sonor?

Oamenii nu ştiu să fie fără de folos. Ei au drumuri de urmat, puncte de atins, nevoi de împlinit. Ei nu gustă nedesăvîrşirea, cînd „ros-tul" vieţii e extazul acestei nedesăvîrşiri! Dar cum să le dezvăluim suprafeţele acestei taine, cum să-i încîntăm de luciul unui mister şi să-i îmbătăm de-o fascinaţie atît de simplă? Îmi vin în minte anumite nopţi şi anumite zile…

Tăcerile nocturne în grădinile Sudului… Spre cine se apleacă palmierii? Crengile lor par idei obosite. Altădată, cînd în sînge purtam mai mult alcool şi mai multă Spanie, furia mea le-ar fi întors spre cer, patima ar fi îndreptat vertical oboseala lor terestră şi zvîcnirile inimii le-ar fi împins spre vecinătăţi de stele. Acum, sînt fericit să mă separ de aştri prin ramuri gînditoare, să gust în adierile lor o singurătate blîndă, să mă nimicesc în splendoare pe un pămînt divinizat în noapte.

Dacă am trăi în grădini, religia n-ar fi posibilă. Lipsa lor ne-a împins în dorul raiului. Spaţiul fără flori şi arbori îndeamnă ochii spre cer şi aminteşte muritorilor că primul lor străbun a poposit vremelnic în veşnicie şi-n umbră de pomi. Istoria e negaţia grădinii.

Nădejdile le datoresc nopţilor. Pe aripi de întunerec, întinderi nu mai existau şi, singur între materie şi vis, ridicam aromele decepţiei la miresme de fericire. Nimic nu mi se pare imposibil în noapte — acest **posibil fără timp**. Totul se prea poate — dar viitorul nu este. Ideile devin paseri de gînd — şi unde zboară ele? Într-o veşnicie vag tremurătoare, ca un eter ros de reflexii.

…Aşa am ajuns să privesc soarele cu un interes ciudat. Prin ce neînţelegere i-au răpit oamenii turburările şi le-au transformat în binefaceri? Ce lipsă de poezie a degradat în monstru utilitar un astru pur? Nu ne-am apropiat cu toţii prea omeneşte de razele lui şi, crezîndu-l sursă de real, i-am acordat prea multă realitate? De ce vom fi proiectat **scopul** pînă şi pe cer?

Nu ştiu pînă unde soarele **este**. Dar ştiu prea bine cît nu mai sînt sub el. — Cine, pe ţărmuri de mare, în ceasuri de-a rîndul, cu ochii întredeschişi, paralel

vremii, orizontal pe vis şi disparent ca spuma instantanee pe nisipul înaurit, n-a resimţit amestecul de fericire şi neant al risipei de strălucire — acela nu cunoaşte nici una din primejdiile pe care frumuseţea le-a adus în lume.

Credeam a fi tînăr sub soare, şi m-am pomenit fără vîrstă. Şi dacă-n miez de nopţi mai aveam ani, în amiezi nu-i mai aveam. Toate vîrstele fug şi rămîi fiinţă şi nefiinţă, prestigiu vibrant în nihilismul mistic al însoririlor.

Cum scoboram din cetatea ardeleană, în nu ştiu care oră a înserării şi care an al tinereţii, nefericit şi dornic de nefericiri, prea încrezut pentru a mă gîndi la soare — revelaţia apusului mi-a frînt subit mîndria genunchilor. Membrele mele se întîlneau cu oboselile amurgului, şi ce mai rămînea ca soare între petele inimii a-ngenuncheat la poalele unei agonii de aur. Şi recunoştinţa mea trimisă astrului se îndrepta şi spre Egiptul propriului suflet.

De atunci am tămîiat necontenit moartea şi soarele — ca strănepot al cine ştie cărui trîn-dav de pe malurile imemoriale ale Nilului.

Precum iubeşti cărţile pe care era să plîngi, sonatele ce ţi-au tăiat suflarea, parfumurile ce-ţi şoptesc de renunţare, femeile rătăcite între corp şi suflet — aşa cu mările: te-ndrăgosteşti de cele ce unduiesc înecul.

N-am căutat în Mediterana poezie, nici violenţe, nici vîrtejuri cumplite de valuri. Acestor chemări aflat-am răspuns pe stîncile Bretaniei. Dar cum aş uita o mare în care mi-am lăsat gîndurile?

Într-o memorie mai scurtă decît presimţirea de veşnicie a efemerei, aş păstra încă icoana şi recunoştinţa albastrului inuman al mării decadente. Pe malurile ei s-au prăbuşit împărăţii — şi cîte tronuri ale sufletului…

Cînd aerul şi-a suspendat neliniştea şi nemărmurirea meridiană a netezit valurile într-un luciu abstract, atunci ştiu ce e Mediterana: **realul pur**. Lumea fără cuprins: baza **efectivă** a irealităţii. Doar **spuma** — actualitate a nimicului — continuă ca o străduinţă spre fiinţă…

Nici unul n-avem putinţe mai mari decît să plecăm în larg. Fără dor de ancorare. Rostul nestatorniciei nu-i oare a **epuiza** marea? Nici un val să nu

supravieţuiască odiseei inimii. Un Ulise — cu toate cărţile. O sete de larg plecată din vrafuri, o rătăcire erudită. **A şti** toate valurile…

Pietate estetică: a purta un respect religios aparenţelor, a călca pe pămînt fără nostalgia cerului, a crede că totul e posibilitate de floare — şi nu de absolut.

De n-ai regretat nicicînd că n-ai aripi, pentru a nu pîngări natura cu paşii cruzi ai omului, n-ai iubit niciodată acest pămînt. De cîte ori l-am descoperit, de cîte ori l-am simţit în inimă şi nu sub tălpi, aştrii spre care priveam în dezrădăcinări se transformau în ceară şi se topeau într-un sînge care uita atuncea cerul. Poţi zări în sus oricît ai vrea, nu vei cunoaşte înduioşarea din întîlnirile rare cu pămîntul ce-l dispreţuieşti în mers. Dar, faţă-n faţă cu el, în patru ochi cu trecerile lui, ce suspin de îndurerare frăţească, de amar intim nu te leagă într-o îmbrăţişare mişcătoare! Destul mi-am chinuit ochii cu voi, îngeri, sfinţi şi bolte!

Acum vreau să-nvăţ respectul bulgărilor. Putea-voi să privesc **în jos** cu patima ce-mi ridica pleoapele în fioruri verticale? Ce viciu şi ce chinuri în viciu împins-au ochiul în supranatural? Religia îl opreşte de la menirea lui firească: să vadă. De la creştinism încoace ochii nu mai văd.

Acelaşi om, ce merge în vîrfurile picioarelor pe lespezile bisericii, scuipă în grădini — cînd numai sub ramuri bucuria gîndurilor amestecate-n simţuri ar trebui să ridice un templu şi să urzească o mitologie a senzaţiei.

Ce să fac cu cerul, care nu ştie ce-i veştejirea sau chinul şi extazul înfloririi? Vreau să fiu cu lucrurile menite firii şi să mor cu ele, în aceeaşi măsură menite muririi. De ce v-am vorbit vouă de stingere, aştri nestinşi? Am căutat prea mult nimicul **în altă parte.** Dar mă întorc pe tărîmurile unde suflă ostenelile. Pe ele să umblu ca un schimnic setos de păcat.

Din tot ce-i fugar — şi nimic nu-i altfel — culege prin senzaţii esenţe şi intensităţi. Unde să cauţi realul? N-ai unde. Doar în gama emoţiilor. Ce nu se ridică la ele e ca şi cum n-ar fi. Un univers neutru e mai absent decît unul fictiv. Numai artistul face lumea prezentă şi numai expresia salvează lucrurile din irealitatea lor fatală.

Din ce-ai trăit, ce reţii? Bucuriile şi durerile fără nume — dar cărora le-ai găsit unul.

Viaţa nu ţine decît durata fiorurilor noastre. În afară de ele, ea-i pulbere vitală.

Ce vezi, ridică la rangul de vedenie; ce auzi, la nivelul muzicii. Căci: **în sine**, nimic nu este. Vibraţiile noastre constituiesc lumea; destinderile simţurilor, pauzele ei.

Precum Nimicul devine Dumnezeu prin rugăciune, aşa aparenţa – fire prin expresie. Cuvîntul fură prerogativele neantului nemijlocit în care trăim, îi răpeşte fluiditatea şi nestatornicia. Cum ne-am descurca în desişul senzaţiilor, de nu le-am opri în forme — **în ce nu este**? Astfel le atribuim fiinţă. Realitatea e aparenţă solidificată.

Zbuciumul negativ al cărnii, protestele biblice ale sîngelui, icoana morţii imediate şi vraja dezastruoasă a bolii — pălesc în faţa dez-nădejdii ce emană din splendorile lumii. Şi de mi-aş aminti durerea cea mai precisă şi mai sfredelitoare, şi cea mai sigură înnebunire a materiei supusă eului, ele sînt şterse faţă de chinul extatic al împodobirilor terestre. Cînd singur în munţi sau în mări, în tăceri calme sau sonore, sub brazi nostalgici sau palmieri imanenţi, simţurile se ridicau cu lumea deasupra timpului, fericirea de-a fi în frumuseţe şi siguranţa de-a o pierde în timp mă sfîşiau crunt, că peisajul se risipea în substanţa echivocă şi sublimă a unei nemîngîiate admiraţii. Numai urîţenia e nedureroasă. Dar farmecul aparenţelor care compromit înălţimile e mai zguduitor ca toate iadurile născocite de blîndeţea omului. Nu caznele acestuia m-au scos din lume, ci din a fi văzut prea adesea raiul pe pămînt, simţurile mele s-au topit în nenoroc. De ce-n desăvîrşirea clipei absolute, un murmur de vremelnicie mă întorcea spre cruzimile timpului?

De-ai văzut un migdal înflorit scuturîndu-se blînd sub insinuările brizei şi cerul iremediabil sudic scoborît între ramurile lui, ca ochiul să nu închipuie altceva deasupra înfloririi imediate — atunci te-ai scuturat şi tu de clipe, ca să cazi mai amarnic în deşerturile vremii.

Frica de un sfîrşit de fioruri mi-a otrăvit raiul simţirii, căci nimic n-ar trebui isprăvit în simţurile implîntate-n fire. Splendorile lumii m-au junghiat mai aspru ca furiile cărnii, şi-am sîngerat în fericiri mai rău ca-n deznădejdi.

Rarefierea mistică a timpului în nimicul absolut al frumuseţii… Cu el să-mi hrănesc aş-teptările sîngelui, cu ondulaţiile şi răsfrîngerile armonioase ale eternei inutilităţi. Rosturi există numai în aparenţele pentru care ai vrea să mori… Vor lua petalele locul ideilor?

Timpul cere altă sevă, vinele alt murmur, carnea alte înşelăciuni… O lume directă — şi cu totul nefolositoare; trandafiri la îndemîna fiecăruia, şi pe care nimfele cugetului n-ar în-drăzni să-i culeagă…

De ce vom fi căutat mîntuiri în alte lumi, cînd unduirile acesteia te pot înveşnici în nimiciri mai dulci? — Voi smulge un neant îmbătător din toate înfloririle şi-mi voi crea un pat de adormiri pe corolele cîmpurilor. Şi nu voi mai fugi în stele şi nici nu mă voi adăposti în depărtări lunare.

Nirvanizarea estetică a lumii: a atinge supremul în supreme aparenţe. A fi nimic şi tot în spuma imediatului. Şi a te-nălţa la marginile eului, în nemijlocit şi în fugar.

Doctrinele n-au vlagă, învăţăturile-s stupide, convingerile ridicole şi înfloriturile teoretice sterpe. Din tot ce sîntem, nu-i viaţă decît în tăriile sufletului. Cu ele, de nu faci superfluă muzica şi nu ridici urîtul la rangul de oracol, în ce taină te vei îngropa? Nu răzbate în puls misterul însuşi al materiei şi nu ne cheamă ritmul lui la melodiile nedescifrabilului?

Sînt treaz şi nu ştiu în ce să cred; întunecat de acorduri, mai puţin. Dar de ce, cînd stau aşa, absent de credinţe, **viaţa** se preschimbă-n **eu**, şi eu sînt peste tot?

Finalul muzicii lăuntrice e o topire într-un **andante** cosmic. Vijelia care suna trompete în idei se linişteşte, şi-un calm orizontal se prelinge ca o absenţă însorită.

…Adesea mi-am simţit sufletul alături de trup. Adesea l-am simţit departe, adesea fără rost şi fără căpătîi. Şi cum l-aş fi urmat, în înălţări subite, smuls din aşternutul inimii? Nu-i rostul lui să rătăcească în albiile simţurilor? Ce-l împinge

atunci spre întinderi, în care nu pot să-l urmez? Oamenii îl **au**, dispun de el, el e al lor.

Numai eu rămîn sub mine…

Lasă-ţi sufletul fără pază; cum o ia razna spre cer! Direcţia lui firească e o vitregie. Prin ce mreji îl voi lega de pămînt? De-ar prinde furtunile lui patima lucrurilor ce trec şi, înfrînîndu-l, să-i pun cătuşele trupului! Ajunge o clipă de neseamă şi-n focuri se sloboade spre alte lumi. De unde să vină văpaia subită ce-l surghiuneşte-n meleaguri cereşti, în timp ce rămîi victimă lîng-un corp în părăsiri?

E o zvîcnire ucigaşă ce-nvinge legăturile terestre, o sete de fericire în afară de fericiri, un dor de leşin astral, de pierzanie în fremătări, de înec în spume de regrete divine. Ce aripi au mijit tainic în el, ca dintr-o dată să tresalte dincolo de soare şi-n zborul lui să lase-n urmă izvoarele luminii, cuprins de-o viaţă fără înţeles, dincolo de viaţă?

Ai vrea să mori de mii de ori — şi el se sfîşie în vastul nicăieri.

…Am căutat tihnele sufletului în peisagii, în surîsuri, în idei. Dar el, hoinar, nu le ţinea to-vărăşie, ci flutura pe creştetele lumii. — Cînd va scoborî clocotul lui în preajma nefiinţelor de fiecare zi? De-aş avea alt suflet. Un suflet mai zadarnic!

Eu ştiu că undeva în mine un diavol nu poate muri. Nu-mi trebuie urechi ascuţite pentru subtile chinuri, nici gust pentru oţetul sîngelui, doar tăcerea surdă în care se înfiripă un văicărit prelung. Atunci cunosc primejdia. Şi cum mă întorc spre Răul despotic şi umilitor, el se ridică în văzduh, în creier, în ziduri — divinitate subită, aspră şi ruinătoare.

Stai încremenit şi-aştepţi. Te aştepţi. Dar ce să faci cu tine? Ce să-ţi spui, împrejmuit de-atît nespus?

Ce trece prin tăcere? Cine trece? E răul tău trecînd prin tine, în afară de tine, e-un pretutindeni al tainei tale negative.

Să te gîndeşti spre ce vei fi? Regretele tale n-au viitor. Şi nici un viitor nu-i al tău. În timp nu mai ai loc, în timp zace groaza.

Şi atunci pleci. Plecînd te uiţi. În mers eşti altul şi **fiind** — nu mai eşti.

Două atribute are omul: singurătatea şi orgoliul. El vieţuieşte pe pămînt ca să le scoată în vileag. — Dar apare religia: un sistem de leacuri ce sapă existenţa. De ce-o fi născocit-o individul? Ce nevoie a organizat atîta otravă?

Zăresc soarele şi mă întreb: de ce religia totuşi? Mă-ntorc spre pămînt — şi înhăitîndu-mă-n năprasnele lui — nu înţeleg de ce-aş fugi de el.

De cîte ori am tulit-o spre cer, amarul sub-lunar îmi surîdea şi scoboram spre el, cu rîv-niri însetate. Cînd se va înnăduşi de idealuri, atunci nemaiavînd loc nici pentru a fi mîndru, nici pentru a fi trist, îl voi părăsi. Dar cîtă vreme el rămîne spaţiul chinurilor inspirate, ce-aş căuta aiurea?

Religia încearcă să ne lecuiască de rele — care dau un preţ vieţii. Singurătatea şi orgoliul sînt rele **pozitive**. Absenţa — prin care devii **mai mult**.

N-am fost **sigur** în parfumatele nesiguranţe ale pămîntului, decît în extazele fără credinţă. Inima mi se vărsa pe-ntregul lumii — şi n-aş-tepta nici un răspuns. Freamăt de rugăciune îndestulat de propria-i tărie.

Mîinile s-au împreunat prea mult spre un cer absent: cînd se vor întoarce ele spre infinitul dulce şi amar al vremii? Extazul introspectiv al argilei, pămîntul atins de narcisism…

Omul n-a inventat o eroare mai preţioasă şi o iluzie mai substanţială ca **eul**. Respiri, închipuindu-te **unic**; inima-ţi bate, fiindcă eşti **tu**. Cum ai sta vertical în panteism? Sau cum ai **fi**, cu un Dumnezeu deasupra ta? — În orice formă de religie, nu poţi rodi în fire.

Am vrut să mă mîntui. Şi toate credinţele muritorilor mi-au cerut lepădarea de mine. De la **Vede**, prin Buddha şi Cristos, n-am descoperit decît vrăjmaşi ai **necesităţii** mele. Mi-au oferit salvarea în **absenţa** mea; cu toţii mi-au cerut să mă lipsesc de mine. Să fiu ei, sau Dumnezeul lor, să fiu **anonim** în nimic — cînd mîndria îmi voia **numele** şi în neant.

Şi nu numai atît. Îmi mai cereau să-nving durerea. Dar fără ea nu-i gust în fire: sare a vieţii; **insuportabilul** ei — sîngele existenţei.

Să iubesc, să am milă, să aştept, să mă de-săvîrşesc. O scară a monotoniei, cînd n-ai vrut să fii un dobitoc sub cer şi nici un milog în zarea stearpă a unui oarecare absolut.

Să-mi pierd suferinţa în alţii? Să tot descopăr semeni şi iarăşi semeni! Să fiu fericit grădinărindu-le prostia, cultivîndu-le josnicia — şi omorîndu-mi avîntul spre dispreţ?

Eul e operă de artă ce se hrăneşte din suferinţa la a cărei potolire ţinteşte religia. Dar nobleţea omului e una singură: estet al propriei individualităţi. Prin chin să statornicească frumuseţea mărginirii lui şi prin arderi să urzeas-că substanţa ei.

Omul e **artă** întrucît e mîndru şi singur. El foloseşte pămîntul ca pretext mai valabil — măiestririi existenţei lui — decît cerul.

Religiile n-au simţ pentru farmecul nimicului imanent, pentru aparenţă ca atare. Lor le e străină pieirea în sine şi vraja inutilităţii. Lor le e străin pămîntul. De aceea vor ele să ne mîntuie de **eu**, de cea mai ciudată înflorire sub soare.

Existenţa individuală e de-o atracţie atît de cruntă, fiindcă s-a născut dintr-o ruptură de echilibru, dintr-o inegalitate a fondului originar al vieţii. Religiile vor să niveleze felurimea; să suprime individuaţia. Sensul mîntuirii e dis-pariţia pronumelui.

Nu îndur alt absolut în afară de **accidentul** meu. Că s-a întîmplat să fiu, iluzia fiinţei mele mi se pare înţelesul meu suprem. Nimic nu voi îndrepta din această întîmplare.

Fiecare din noi e un convalescent nativ al propriei individuaţii. Întrucît nu te tămădu-ieşti de ea, şi rămîi **în tine** fără leac, eşti **om**.

Să te topeşti în natură, în omenire, în Dumnezeu? Dar înaintea oricărei vreri, te-ai înecat în tine.

Visam c-am murit în toate, îmi căutam oasele prin aştri — şi m-am pomenit la picioarele Eului, bocindu-mi identitatea.

Umbra — faţă de vis — exprimă un plus vag de existenţă. După ce-ai născocit lumi şi le-ai pierdut prin spaţii, te trezeşti cu dorul a ceva ce-ar fi — Eul — umbră de fire într-o lipsă generală de fire.

Religiile mi-au arătat cărarea fericirii, cu preţul **meu**. Dar iluzia de-a fi **aici** e mai întăritoare decît împăcarea de-a nu fi nicăieri, de-a fi prin ceruri.

…Şi atunci m-am întors spre pămînt şi-am renunţat la mîntuire.

„Adevărul nu visează niciodată‟, a spus un filozof oriental. — De aceea nu ne priveşte el. Ce-am face cu minora lui realitate? El nu există decît în minţi de dascăli, în superstiţii de şcoală, în vulgaritatea tuturor uceniciilor.

Dar în cugetul întraripat de infinitul său, visul e mai real ca toate adevărurile.

Lumea nu **este**; ea se creează **de fiece dată**, un fior de început ne scormone jăratecul sufletului. Eul e un promontoriu în nimic ce visează un spectacol de realitate.

Curajul te aşează între un fiind şi nefiind — sburător între lumi care sînt şi nu sînt. Pînă-s laş, toate există, dar în armură de cavaler al duhului turtesc brazdele firii şi calc seminţele iluziei.

Lucrurile ce se văd ni le-am insuflat de bu-năvoie. Nu-i existenţa un confort al respiraţiei? — Cum **a fi** pare preferabil contrariului său, ne-am creat obişnuinţa lui şi ne simţim mai bine-n el. Ce interes ne-ar paşte să ştim că-l nălucim numai, că-l vieţuim în prelungirea semitreziei noastre?

Lumina spaţiului, de unde se împrăştie ca o pieire graţioasă? Din soare? — Din răsfrîngerea pe un fond albastru a arderilor sîngelui. Tot din ele se presară-n nopţi scînteile înmăr-murite.

Universul e un pretext dinamic al pulsului, o autosugestie a inimii.

Zîmbetul e incompatibil cu legea cauzalităţii: atîta fascinaţie de inutilitate emană el. Prin valoarea lui „teoretică‟, el e simbol al lumii.

Diferenţa între cauză şi efect, ideea că un lucru ar putea fi sursa altuia sau c-ar avea o legătură efectivă cu altul, satisface un mediocru gust de inteligibil. Cînd ştii, însă, că obiectele nu **sînt**, ci **plutesc** într-un tot aerian, legă-turile între ele nu dezvăluiesc nimic, nici pentru poziţia şi nici pentru esenţa lor. Lumea nici nu s-a născut, nici n-a murit, nici nu s-a oprit la un punct şi nici nu devine alta cu sprijinul timpului — ci se răsfaţă fără rost într-un nedefinit De-a pururi. Biruitor fugar al veşnicei evanescenţe, doar Eul se înşală cu folos din cînd în cînd.

Prin umbre îşi poartă el povara distinctei existenţe şi pătează de realitate albul nimic ce-l înconjoară. Figurilor ce par a vieţui, forţa lui de vis le pompează seva şi le-nfiripă-n fiinţe. Căci viaţa-i o întrezărire a duhului dornic de fire, prizonier fără scăpare al neclintitei irealităţi.

Gîndurile s-au îndrăgostit trecător de exis-tenţă — şi ne mîndrim că sîntem. Şi paşii noş-tri, lipsiţi de sfială visătoare, pîngăresc umbrele, călcînd pe ele cu încredere şi siguranţă. O clipă de trezire, doar; şi mrejele realului vulgar s-au desfăcut, spre-a vedea ce sîntem: închipuiri de propriu gînd.

Să fie o linguşire pe care mîndria şi-o oferă sieşi, cînd cred a înţelege pe Caligula?

Suetoniu, vrînd să-l defăimeze şi să-i demaşte nebunia, lunecă într-un prinos involuntar: „El (Caligula) suferea îndeosebi de insomnie, căci nu dormea mai mult de trei ore pe noapte; şi această odihnă nu era completă, ci turburată de vedenii ciudate: odată, între altele, visă că sta de vorbă cu fantoma mării".

Acelaşi istoric ne spune că nu-şi săruta pe gît soţia sau amantele fără a le aminti că-i în puterea lui să le reteze capul.

Nu ascundem cu toţii în mocirla sufletului dorinţe posibile ca mărturisiri doar în gură de siniştri împăraţi? A-ţi face calul consul — nu-i aici o judecată valabilă asupra oamenilor?

Şi apoi într-un imperiu aşa de mare, ar fi fost lipsă de gust să mai crezi în semeni.

Împăraţii romani ai decadenţei, monştri inspiraţi de geniul plictiselii, au avut atîta stil în nebunie, că esteţii lumii sînt măscărici de bîlci şi poeţii improvizatori de umbre.

De trăiam în Roma infiltraţiilor creştine, aş fi păzit statuile zeilor agonizanţi sau apăram cu pieptul nihilismul cezarilor. Vraja decaden-ţei este sugestia de ondulaţie a ostenelilor istorice şi nevoia de-a suplini prin absurdităţi vidul gloriei şi prin nebunie apusul măreţiei. Oricît te-ar ademeni văzduhurile, în sînge se scaldă strămoşii demenţei.

Cruzimea e imorală pentru contemporani; ca **trecut**, ea se transformă în spectacol, asemenea durerii închise într-un sonet. Lepra în-săşi devine un motiv estetic, dacă istoria o trece în paginile ei.

Numai clipa-i divină, infinită, iremediabilă. Clipa ce-o trăieşti.

Cum o să am milă de victimele lui Caligula? Istoria-i o lecţie de inumanitate. Nici un strop de sînge din trecut nu turbură acest acum în care sînt. Mai mult mă înduioşează fantoma acelei mări, ce îngrozea visurile nefericitului împărat.

Nedreapta istorie vorbeşte cu mai mare pre-cădere de prigonitorii creştinilor decît de martiri. În orice memorie Neron e viu şi seducător; ne amintim de el cu mai multă emoţie. Şi din a-l fi defăimat două milenii, e mai puţin banal decît Isus. — Pilat cu o simplă întrebare a ră-mas în lumea filozofilor, care nu se ruşinează a-l cita, pe cînd Ioan Evanghelistul, neavînd îndoieli, n-a putut supravieţui adoraţiei. Creş-tinii l-au lichidat prin iubire. Iuda a devenit un simbol; trădarea şi sinuciderea i-au acordat o veşnică actualitate, pe cînd Petru a rămas o piatră de biserică.

Astăzi ştim cu toţii că Ana şi Caiafa **aveau dreptate**; ei nu puteau judeca altfel. În teatrul pătimirii de la Oberammergau, cum priveam drama antică cu ochi creştini şi necreştini, în obiectivitatea dezabuzării eram tot atît de partea Mîntuitorului ca şi a călăilor lui. Ana şi Caiafa aveau caracter, erau **ei**; de-ar fi înţeles pe Isus, s-ar fi anulat. Cu întrebările lor atît de raţionale, numai **nebuni** ar fi admis răspunsurile sublime şi inexacte ale Mielului.

Întocmai ca orice creştin de astăzi sau de mîine, nu pot muri pentru Isus. Nebun de el, mai puţin. Sacrificiul lui a dat toate roadele şi nici unul. Am ajuns cu toţii neutri. Creştinismul e pe sfîrşite şi Isus scoboară de pe cruce. Pămîntul iar se va întinde în faţa omului şi, înainte ca acesta să descopere alte erori, vid de credinţă, îi va sorbi aromele fără pedeapsa cerului.

E greu de precizat data la care bisericile vor ajunge simple monumente, şi crucile, purificate de simbolul sîngelului iudaic, vor surîde inutil curiozităţii estetice. Pînă atunci, sîntem încă siliţi să suportăm în revenirile sufletului adierile înăbuşitoarei credinţe.

De cîte ori creştinismul se lasă pe îndoielile mele, o neprielnicie dureroasă ia locul fastului sceptic şi al răscolirilor aromate. În el nu pot respira. Miroase a îmbîcseală. Mă astup. Mitologia lui e uzată, simbolurile vide, făgăduinţele lui neavenite. Sinistră rătăcire de două mii de ani! În mobilierul vechi al sufletului, acolo mai trezeşte el un vag ecou, în încăperi cu ferestre închise, cu aer macabru, în prăfuirile vieţii. Nu mi-a fost de vreun folos, în nici un moment al turburărilor, în nici o înfundătură a neliniştii. Am apelat la el într-o doară, ştiind de la-nceput ce neputinţă ascunde un trecut, prea trecut.

Acest creştinism — atît de înduioşător în a-numite blîndeţi trecătoare — nu cuprinde nici o cultură a mîndriei, nici o exasperare a patimilor şi nici o umbră de înmulţire a eului. În asprele singurătăţi la care te obligă zborul cugetului, de-ai lua preceptele lui în ajutor, te-ai ruina-n anonimat, te-ai prăbuşi în ceilalţi. Există-n el atîţia germeni de descompunere, aşa de puţin aer curat — **o religie fără munţi**, de coline fără piscuri, de mări pentru flămînzi!

Cînd se apropie de mine, îmi trebuie rezerve de muzică pentru a opri emanaţiile otrăvitoare ale vecinătăţii lui. Cu el nu pot face casă. Sau atunci o transform în farmacie.

Am căutat în cărţi, în peisaje, în melodii şi-n patimi, leacuri pentru răul sufletului, căci cele îmbiate de creştinism sînt veninuri mieroase cu care oamenii mor neştiind că răul sufletului e creştinismul însuşi.

Citind orice profet al **Vechiului Testament**, sîngele deodată e mai activ în vine, pulsul se face simţit, muşchii te împing la faptă, la ho-tărîri, la ocări. Acolo, omul e de faţă. În **Noul**, te moleşeşti sub un farmec nimicitor, sub insinuări de untdelemn divin adormitor. Evangheliştii sînt maeştri ai uciderii voinţei, a poftelor, a eului. Cu Sf. Ioan visez perini pe care să plîng slăbiciunile creaturii sau mîngîieri cu vameşi, paradisuri şi femei stricate. Omenirea n-a cunoscut o sursă de isterie mai durabilă, mai nesecată şi mai echivocă. Veacuri de-a rîndul în leşinuri creştine, omul s-a consolat de propriile lui leşinuri. Dar azi? Ce-ar putea plictisi mai rău ca ele? Un spectacol iritant, fără surprize, fără emoţii, nimic din creştinism nu vibrează în setea de viu, de absolut imediat şi întăritor. La izvoarele lui buzele rămîn uscate şi, oricîte

icoane am săruta, ochii, evlavia, nădejdile ard mai stăruitor spre alte orizonturi. Miragiile Iordanului şi-au istovit nuanţele şi-n tot cuprinsul lui nu se mai află putinţă de văzduh. Miresmele Răstignirii s-au răsfirat spre-un cer ale cărui surse nu mai adapă nici o sete şi nici un muritor. Pe cine fură încă universul lui Isus?

Leacurile orientale au îmbălsămat omul două mii de ani. Catolicismul — iudaism latin — a presărat o funingine străbătătoare pe exuberanţa Mediteranei. Cum a putut el „înflori" pe ţărmurile ei divin însorite? Creştinismul e o reacţiune împotriva soarelui, iar sub forma catolică un atac paragrafic contra lui. Nu-i rostul echivoc al oricărei religii să apere omul de sursele vieţii? Isus s-a substituit pe-ndelete Astrului naiv — şi secole de-a rîndul în cîmpul privirii dornice de nesfîrşit şi de căldură s-a a-şezat trupul descărnat al celui mai îndemînatic vizionar. Prin lacrimi, omul nu mai zărea nimfe senzuale şi fericite, ci scheletul agăţat, mustrînd dulcile zădărnicii. Catehisme şi testamente au scopit fiinţa de timp. Că lectura lor n-a inspirat scîrbă de infinitul putred al creştinismului, ce-ndurerat ar fi soarele de-ar afla-o! Ar mai îngădui el un singur creştin sub raza lui?

Sufletul Spaniei s-a ferecat cu voia prin catolicism. I-a fost lui frică de-a rămîne faţă-n fa-ţă cu soarele? I-a fost lui frică de-a fugi în soare?

Italia a construit biserici, din teama de-a deveni superficială din **prea multă lumină**. Să fie pentru ea creştinismul un mormînt care s-o apere de cer — de cerul terestru, vacant, prin fericire, de Dumnezeu? — Căci există un cer al pămîntului, un azur care nu ucide, dar pe care omul riscă a-l prea îndrăgi. De acesta i-a ferit pe sudici pacostea creştină. Şi-n locul lui i-a amăgit cu închipuiri deşarte şi periculoase, hrănind imaginaţia exaltată de primăveri eterne cu aiureli de raiuri invizibile.

Fără creştinism, popoarele sudice ar fi fost osîndite la fericire. De ce n-au suportat ele o-sînda? Două mii de ani, **ochii** nu le-au folosit la nimic. Au trăit din nevăzut — în mijlocul splendorii. Cristos le-a oferit ce nu se vede. Nici o floare, numai spini; nici un surîs, numai căinţe. Aparenţele lumii s-au transformat în e-senţe de chin, iar greşeala — mireasmă a nimicniciei — în păcat. Farmecele s-au degradat în remuşcări. Totul a devenit **moral**. Nici un loc pentru vraja inutilei fiinţări.

…Aşa se explică de ce lemnul Crucii a putrezit şi faimoasele piroane s-au ruginit de ne-păsarea noastră.

Din roadele morţii m-am înfruptat mai des decît din ale vieţii. Nu întindeam mîini lacome să le culeg şi nici foamea nu le storcea seva cu nerăbdări vajnice. Ele creşteau în mine, prin grădinile sîngelui se desfătau înfloririle lor. Visam uitarea pe tărîmul apelor sufletului, născoceam mări liniştite de nefiinţă şi de pace — şi mă trezeam în valuri mărite de sudorile spaimei.

Voi fi plămădit din substanţe pentru rodiri funebre. Cînd vreau să-nmuguresc, în primă-vara mea descopăr moartea. Ies în soare, ahtiat de infinit şi de nădejdi — şi Ea scoboară pe dulceaţa razelor. În întuneric, ca muzică roteş-te-n preajma mea şi mor de măreţia morţii-n noapte.

Eu nu sînt nicăieri; prin ea sînt peste tot. Din mine se nutreşte şi mă nutresc din ea. Niciodată n-am vrut să trăiesc fără să vreau să mor. Mai încleştat în ce sînt: în viaţă sau în moarte?

Dorinţa de a dispărea, fiindcă lucrurile dispar, mi-a înveninat atît de aspru setea de a fi, că-n mijlocul sclipirilor vremii suflarea mi se-năbuşea şi asfinţitul firii mă-nvăluia cu sumedenie de umbre. Şi cum vedeam timpul în toate, speram a le scăpa toate de timp.

Nevoia de a înveşnici fiinţele prin adoraţie, graba de-a le ridica prin exces de inimă din pieirea lor firească mi se părea singura istovire de preţ. Nu ştiu să fi iubit ceva şi să nu-l fi urît din a nu-l putea scuti prin zarva de foc a sufletului legii lui de nimicire. Am vrut ca toate **să fie**. Şi toate nu erau decît în vremelnicele mele friguri. Lumea-mi scăpa, căci lumea nu era. Lacrimile neplînse nu se-nchegau în invizibil pentru mizeriile de aici; ele mureau în mine, triste de ineficienţa extazului. De ce în timp nu se înlănţuiesc „guri de rai"? Sau în mine nu s-a sălăşluit destulă veşnicie?

Cu lumea trebuie să fii darnic. Să te cheltuieşti risipindu-i fiinţă. Ea nu-i nicăieri. Prin dărnicia noastră respiră ea. Înseşi florile n-ar fi flori fără surîsul nostru. O zgîrcenie a darurilor noastre reduce natura la idee şi, cu surdină-n simţuri, arborii

nu mai înfrunzesc. Sufletul întreţine înfăţişările pe care-i geloasă re-alitatea. Căci lumea-i modificarea — în afară — a singurătăţii noastre.

Adoraţia a îndumnezeit pe Dumnezeu. Tot ea face din privelişti umbre de absolut. Efluvii de senzaţii pălesc cerul în faţa pămîntului; farmecele firii se hrănesc din melodiile sufletului şi armoniile aştrilor le asculţi în văgăuni.

Am slujit în viaţă la mai mulţi stăpîni şi din fiece clipă mi-am făcut chip cioplit. De-ar şti lucrurile stinse cît le-am iubit, ar căpăta un suflet numai să mă plîngă. Nimic din ale lumii n-am defăimat prin nepăsare. Şi astfel am alunecat înfrigurat şi trudnic pe nimicul ei.

În gîndurile din care lipsea pămîntul răzbă-tea chemarea humei şi melodia ei. Eram, ca Apostolul, îngropat cu Isus în Dumnezeu — şi-un clipit al celei mai întîmplătoare trecătoare mă-ncetăţenea pe dată-n timp. La marginea lepădării, culegeam flori, şi inima în dezlipiri schiţa semne nevăzute de îmbrăţişare. — Stăpîn mi-a fost Tatăl şi poate şi Fiul, Diavolul şi Timpul, Veşnicia şi celelalte pierzări. M-am închinat feţelor lumii împătimit în ascultări, rob al zadarnicului, supus al idolilor. Căci devenirea-i înşiruire de temple prin care am îngenuncheat fugarnic, lăsîndu-mi urma prin ruina lor şi rămînînd cu ăst suflet — ruină de saţiu.

De ce nu-i inima în stare să mîntuiască lumea? De ce nu mută ea lucrurile într-o nestră-mutare parfumată?

Îmi vin în minte vorbele acelui prieten, la poalele nu mai ştiu căror Carpaţi: „Tu eşti nefericit, fiindcă viaţa nu-i eternă".

Deodată universul se-nvăpaie în ochii tăi. Sclipirile lor aruncă stele în fapt de ziuă. Dogoreala sufletului a descins cerul.

Prin ce minune se încinge eul în răcorile spaţiului? Şi cum se reazemă atîta suflet pe-un timp ca oricare altul?

ºi-ai ridicat mărginirea la tot şi semnele totului te-mpodobesc cu greul lor. Capăt nu mai ai, într-o lume ce nu-i un căpătîi.

Singur ai fost şi singur vei rămîne. Pe veci. Prin simţurile tale ţîşnind neînţelesul, nu circulă veselia materiei şi nici ţărmuririle dulci ale sănătăţii.

Dragostea ţi-a fost scrisă în negru pe tablele ursitei: cu nici o muritoare să nu uiţi nesfîrşitul.

Desfată-te-n potrivnicie şi-n osîndă; fii aprig în timpul putred. Cu nici o cheie nu vei deschide vreo poartă de rai. Nefericirea-i vestala ce-ţi veghează focul nestins al nenorocului. În-groapă-te de viu în el, sapă-ţi mormînt în temeinica lui flacără; căci nici o amăgire sub cer nu te va face paralel soartei. Iubirea te înfundă şi mai rău în ea, iubirea — suprem dezastru al ursirii.

A fi pe creştetul tău nu-i uşor. A fi pe-al lumii, mai puţin. De-aş fi un port al navigaţiilor eului! Dar sînt mai mult ca lumea şi lumea nu-i nimic!

Am citit slova omului. I-am cutreierat paginile, i-am răsfoit ideile. Ştiu pînă unde au ajuns neamurile şi ce departe au mers în ispita duhului. Unele au pătimit pentru iscodirea unor formule, altele pentru ivirea unor eroi sau pentru sleirea urîtului prin credinţe. Toate şi-au cheltuit zăcămintele din frica de stafia vidului. Şi cînd n-au mai crezut în nimic, vitalitatea nemaiputînd susţine pîlpîirea înşelăciunilor fecunde, s-au predat tînjirii de apus, lîncezelii spiritului istovit.

Ce-am învăţat de la ele, curiozitatea devorantă ce mă purta prin meandrele devenirii — e-o apă moartă ce răsfrînge hoiturile gîndului. Furiilor neştiinţei datorez tot ce ştiu. Cînd tot ce-am învăţat dispare, atunci gol, cu lumea goală-n faţă, încep să înţeleg totul.

Am fost tovarăş cu scepticii Atenei, cu descreieraţii Romei, cu sfinţii Spaniei, cu gînditorii nordici şi cu brumele de jăratec ale poeţilor britanici — dezmăţat al pasiunilor inutile, închinător vicios şi părăsit al tuturor inspiraţiilor.

…Şi la capătul lor, m-am reîntîlnit pe mine. Drumul l-am reluat fără **ei**, explorator al ignoranţei proprii. Cine face ocolul istoriei se pră-văleşte crunt în sine. La marginea trudelor de gînd, omul rămîne mai singur decît la început, surîzător inocent virtualităţii.

Nu isprăvile-n timp ale făpturii te vor pune pe urmele împlinirii tale. Vitejeşte-te cu clipa, fii necruţător cu osteneala ta, nu oamenii îţi vor dezvălui tainele ce zac în neştiinţa ta. În ea se-ascunde lumea. E destul să taci în ascultare, ca-n ea să auzi totul. Nu există nici adevăr şi nici greşeală, nici obiect şi nici

închipuire. Reazemă-ţi urechea pe lumea ce mocneşte undeva în tine, şi care nu trebuie să se arate ca să fie. În tine există totul, şi spaţiu din belşug pentru continentele cugetului.

Nimic nu ne precede, nimic nu coexistă, nimic nu ne urmează. Izolarea făptuirii e izolarea totului. Fiinţa e un nicicînd absolut.

Cine poate fi într-atît lipsit de mîndrie încît să-ngăduie ceva în afară de el? Că înaintea ta au răsunat cîntece, sau că după tine nopţile vor continua în poezie, cu ce forţă ai suporta-o?

Dacă pe înfrîngerea timpului, într-un miracol de prezenţă, nu sînt contemporan cu facerea şi desfacerea firii, atunci ce-am fost şi sînt nu-i nici măcar fiorul unei uimiri firave!

Ieri, azi, mîine. Categorii de servitori. Am bătut cărările oamenilor şi n-am întîlnit decît de-aceştia. Slugi şi slujnice.

Priviţi cuvintele cu care anticipează încleştările leşinului frecvent — şi dumiriţi-vă!

Dragostea creşte în ardorile banalităţii şi se micşorează în trezirile inteligenţei. Dobitocia extatică se repetă cu uşurinţă, căci nici o piedică nu intervine dintr-un creier luciu. „Creş-teţi şi vă înmulţiţi" — poruncă într-un univers de slugi, deschise spre patima orizontală şi incapabile de voluptăţi fără tăvăliri.

Impermeabil muzicii — omul atinge extazul pe burtă şi se desfată c-un scîncet în treacăt, numind fericire esenţa echivocă a absolutului din şira spinării.

...Şi astfel te învîrţi în furnicarul infinit muritor, cu ieri, cu azi, cu mîine — şi cauţi punţi înspre zădărnicia imediată a înfierbîntărilor facile. Slujnicele-s gata. Intri şi tu în horă şi, la braţ cu josnicia tuturor, te pleci soartei uşoare şi-ţi uiţi scîrba şi te uiţi.

Urîtul parizian, sudic şi balcanic...

Vremea mucegăită pe case, faţade pe care istoria a presărat funingine... Veneţia e întăritoare faţă de lipsa de speranţă plină de farmec a străzilor dizolvante ale Parisului. Trec prin ele, şi toate necazurile legate de şovăielile norocului îmi par legănări subtile, titluri de fală ce mă aşază-n rînd cu oraşul ostenit. În ce să cred

aici? În oameni? Dar ei **au fost**. În idealuri? După atîtea, e o lipsă de stil. Astfel mă odihnesc în ostenelile Franţei şi mă ridic la prestigiul de plictiseală a inimii ei.

Bruma îşi prelinge asupra Parisului umbrele de gînd şi devine mai curînd expresie a istoriei decît a naturii. El e în veacul ceţii. De ce n-o pot închipui sub Ludovici? Ea pare a traduce un moment şi nu o esenţă. Natura ia parte la un asfinţit istoric.

Mă-ntorc spre case şi le privesc. Şi fiecare din ele se-ntoarce spre mine. „Apropie-te, tu nu eşti mai singur ca noi‟, e şoapta tovarăşelor mele în zile vide şi-n nopţi prelungi. Te poţi în-cînta de oraşele Italiei, nicăieri, însă, nu vei fi mai aproape de lucruri ce se integrează-n om.

Cînd tîrziu, purificat de suspine nocturne, te-nvîrţi fără aşteptări şi fără dezamăgiri, în preajma bisericii Saint-Séverin, St.-Etienne-du-Mont sau ceasuri în piaţa St.-Sulpice, în vederea unei dimineţi ce n-o doreşti, cetatea fără oameni se înalţă cu tine spre vastele inutilităţi ale tăcerii. Vei şti tu pînă unde iedera, răzleţită-n locul în care Sena oglindeşte Notre-Dame, s-a oglindit în tine? Adesea am scoborît cu ea înecul virtual al înclinărilor ei melancolice.

Iar în plină zi, sub cutremurul sugestiei de absenţă, vidul rostului tău se înviora de miresme. Acesta-i farmecul Lui, de a turna conso-lări de frumuseţe peste pacostele incurabile ale sufletului, de-a umple golurile ce se nasc din vieţuirea-n timp, cu impalpabile vrăji. **Ora-şul te înţelege**. ºi se depune pe răni. Te crezi pierdut: în el te regăseşti. De nimeni n-ai nevoie; el e de faţă. Numai El te poate scuti de-o iubită — ca ea se urcă el în inimă — şi, printr-o stranie rătăcire, oamenii iubesc mai mult aici. Atît am fost în el, că, părăsindu-l, mă voi des-părţi de mine.

Prin străzile lui înguste, mă năpădeam de-obscuritate, şi niciodată n-am văzut, ca din fundul lor, un cer mai îndepărtat. Dar pe bulevarde, el se întinde deodată deasupra ora-şului şi prelungeşte în indefinitul lui urîtul ce visează pe case gînditoare.

Şi de-aş retrăi toate azururile crescute peste mări mediterane şi pîcle[le] generoase pe landele bretone, laolaltă ele n-ar încălca amintirea lui. Şi cînd vreau să-i definesc farmecul, cad în mine şi mi-l definesc: **neputinţa de a fi**

albastru. — Norii se destramă-ncet; priveşti fî-şiile de azur, ce nu se întîlnesc. Ele nu pot compune un cer, ce se caută şi nu se împlineşte. Razele se strecoară răsfirate prin aburi nesiguri şi poposesc într-un spaţiu împînzit. Întindere cenuşie şi albă, ea acoperă veşnic ceva: **cerul** e dincolo. Parisul n-are „cer". — Şi cum îl tot aştepţi, te amesteci în negura luminoasă, îţi pierzi în ea un dor dezamăgit de azur, te risipeşti în gama sură şi capricioasă a boltei aparente, cu gîndul vag la un **dincolo**, pe care nu ştii de îl vrei sau nu. Cerul olandez al Parisului…

Cu el m-am potrivit întotdeauna şi dacă n-am avut cu nimeni acordul aceluiaşi înţeles, l-am avut cu el. Înălţîndu-mi privirea spre nestatornicia lui, în fiece înfăţişare traducea nepotolirile mele. Din ceas în ceas se schimbă, se alcătuieşte şi se dezalcătuieşte — şovăielnicie a altitudinii, demon sceptic de azurări şi-n-nourări. Părăsit prea adesea în amurgul de oameni al Cetăţii, cum aş fi ieşit din imediatul nicăieri al dragostei, fără consolarea vecinei lui înălţimi? El e o toamnă-n floare, un sfîrşit auroral. Îl porţi cu tine sub toate celelalte ceruri.

…Şi cînd sătul de înserările-n amiază, scobori spre sud, pătimind după primăveri, fericirea în revelaţia albastrului îşi găseşte prea devreme otrava îndestulării. Deznădejdea zilelor identice, abuzul de azur, saţietatea de imaculat se înstăpînesc în tine şi priveşti spre sursa mîngîierilor cu ură şi urît. Unde să te ascunzi de-atîta cer, de neînduplecări de soare, de repetarea sinistră a splendorii? Cînd n-ai o inimă pentru atît albastru şi nici spaţiu în gînduri pentru candorile luminii, plictiseala îndulceşte cu veninul şi tăria iradierii crude şi proiectează văgăuni de cuget pe deşertul monoton. Cum ai găsi fericiri să se măsoare cu un asemenea cer? Desăvîrşirea lui omoară un suflet născut în plăsmuiri incerte.

…Aşa te întorci spre Balcanul putred, în care — de nimicnicie — huma fumegă cu oamenii. Răstoarnă-ţi ţeasta îmbătată de parfumuri şi de broderii de gînd, sfarmă-ţi visurile din umbra catedralelor, îndoapă-te cu duhorile în care se tăvălesc zdrenţe umane, şi uită graţiile lucide ale spiritului.

Acel cer nu acoperă pe nimeni, căci el s-a rătăcit cu oameni cu tot. De ce s-or fi oprit pe margini de Dunăre şi-n umbre de Carpaţi fiinţe născute cu cearcăne şi cute, îmbătrînite de neant, sleite de-o nativă neputinţă? Spre Mări Negre lunecă cu

toţii, dar ele-s neprimitoare şi-i lasă gură-cască la mal, lipsiţi amarnic de înec. Plin de răzleţiri prin lume, cu ce te-ai alina între atîţia amărîţi? Natura acolo înfloreşte pe cadavre; primăverile surîd pe deznădejdi. Pămîntul negru, fără urma dulce a vreunui pas de falǎ, ţi se ridică-n sînge. Şi sîn-gele tău se înnegreşte. Şi tu zăreşti spre cer. Şi cerul devine iad.

Colţ blestemat de lume, timpul a rînjit nemerniciei tale, şi nefericirea ta n-a înduioşat vreo inimă delicată, căutătoare de farmece funebre! — Din priveliştea Balcanilor, universul e o mahala, prin care colindă ţaţe veneriene şi ţigani asasini.

Patima lor de gunoi vast — în care rîneşte o veselie cu goarne de îngropăciune — n-a scornit nici măcar vreun zeu libidinos. Ce as- tru dornic de periferie ar fi căzut pe-acolo? — Viermi gălăgioşi dănţuind într-o horă a leprei!

Niciodată răzvrătiri curate nu vor găsi ţelină pentru îmbujorări cereşti. Nădejdile se coclesc şi fiorurile se zvîntă. Nenorocul îşi desfăşoară imensitatea.

În razna şi-n înfrigurările nemîngîierii, umblînd pe-acele hotare neprevăzute-n nici un plan al Facerii, scăpate din vedere de Dumnezeu şi ocolite de diavoli — doliul cugetului amintindu-şi de alte spaţii ridică spînzurători speranţelor şi tot ce-i floare-n inimă îşi leagă visul de un ştreang.

Prin ce miracol, într-un trup alcătuit din toate întîmplările materiei, încolţeşte durabil lepădarea de accidentele irezistibile ale zilelor? Inspiraţiile subite te aruncă — peste închipuirile tale — deasupra vieţii. Dar că poţi fi **consecvent,** că rămîi pe poziţii în al nu ştiu cîtelea cer, e atît de greu de înţeles, încît mai repede pricep pe-un beţivan etern, decît pe-un mîntuitor neîntrerupt. După ce citeşti pe Buddha sau pe alt profitor de sublim, ai cere peste tot ciorbă de burtă.

Să nu le fie milă profeţilor de ei înşişi? Cum de nu se înduioşează de lunecarea nesăbuită pe panta înălţării fără ieşire? Sublimul n-are gust, pe cînd aromele nedesăvîrşirii rătăcesc mintea, cu sugestiile lor de cădere. Monotonia revelaţiei continue face din religie o îndeletnicire atît de neprielnică. Pămîntul cîştigă din a nu avea sistem. Călcînd pe el, ştii prea bine că nu vei ancora nicăieri, căci insuportabilul lui întrece pe al mării. Filozofii, îndrumătorii şi binefăcătorii, în fugă după statornicie şi credin-ţă, s-au refugiat aiurea şi l-au dispreţuit. Ei ştiau că

pămînt înseamnă **drept la accident** şi, cum dezertau capriciul, ce-ar fi făcut în raiul lui nărăvaş?

Pe el îmi tîrîi oasele, pe el să rămîn. Unde m-aş duce aiurea? Unde mi-aş astîmpăra furiile cu un nesaţ mai falnic şi mai crud? Cu proştii zglobii din jur, milostivindu-te bucuros de golurile lor, înăbuşi dorul depărtărilor, şi-n vrăjmăşie cu semenele nule torni treabă-n iluzii. Un zbucium fără fir în continente sterpe.

Pentru a-l abate de la perfecţiune, Demonul trimite în faţa lui Buddha dănţuitoare îndemînate-n dragoste. Ele desfăşoară cele 32 magii ale dorinţei. Nu reuşesc. Apoi cele 64; nici atunci. Preafericitul rămîne nepăsător şi posibilităţile de vrajă, istovite.

Acel ce-a ştiut atîtea — şi-n primul rînd neantul cărnii — şi-a refuzat singurul mod de a greşi care-i verifica doctrina. Prin dorinţă în-vingi pămîntul la el acasă. Omorîrea ei e cri-mă în contra nimicului.

Detaşarea prinţului divin muşcînd din carnea pieritoare — ce simbol al împreunării veş-niciei cu neantul! Dacă Buddha ceda ispitei, pitorescul echivocului în peisajul absolut al existenţei lui l-ar fi propus ca singurul model urmaşilor. Ineficienţa tentaţiei compromite pe toţi aceşti iluminaţi, care n-au vrut să trădeze Nimicul cu Viaţa — nimic şi ea, dar mai cu suc.

Muzica înlocuieşte religia din a fi salvat sublimul de la abstracţie şi monotonie. Muzicienii? **Senzuali** ai sublimului.

De s-ar aprinde azurul şi flăcările lui s-ar apleca spre creştetele omului! Nu liniştea bolţilor, nici vrăji senine sau surîsuri molcome sub lună! Ci vijelia aştrilor înnebuniţi altoită pe figurile năpraznice ale gîndului.

De ce stau lucrurile, cînd focul tău aruncă tunete spre înălţimi? Pe alei de parcuri priveşti tremurul nemişcat al frunzelor. Dar crengile tale s-au aprins în văpaia stelelor! Cîte ceruri ai îngropat în tine, că, scoborînd prin arheologii de cimitire, atîţia zei apuşi se vaită spre lumină şi îngeri, ce în sînge îşi zbat aripi cu ecou în suflet?

Nu-mi voi ochi trecuturi în care zac idoli pustiiţi şi Isuşi ai întîmplării. La ce-aş trezi stafia plînsurilor din nopţile ucise-n privegheri? N-am stropi de risipit pe cruci

şi pe coline şi nici dorinţi de trecătoare învieri. Ci-n înviforarea lumii, să fiu răscolitor de melodii, să-mi vărs vocile sîngelui în ruina de sunete a spaţiului. La ce-aş mai conteni un puls pornit spre ropot şi-o carne roasă de imensitate şi de cîntec?

Nu pe ape moarte vreau să visez pămîntul, ci pe stînci zdrobite de îmbrăţişări de spumă.

Cutezanţele spiritului hîrbuiesc existenţa. Dar apoi cu ce paşi delicaţi nu călcăm pe fărîmele ei! Ne pedepsim excesul de curaj şi căutarea impudică de adevăr în calda înduioşare pentru rămăşiţele firii, măcinată de duhul hrăpăreţ.

Ce-i mai superb ca mîndria cugetului plutind peste toate şi descinzînd din cînd în cînd cu inspirată răutate printre lucruri! Un spirit dornic de aventuri e neînduplecat şi cinic, plin de îndoieli şi de rînjete. Ne înălţăm prin fierea vastă ce sfredeleşte aspectele şi aruncă otrăvuri în aparenţe, pentru a le gusta destrămarea şi a le despuia de-o fascinaţie vană. Cunoştinţa devine întreprindere şi acţiune, în patimi de hienă filozofică şi-n deliruri lucide de şacal. Deodată ţi-ai oprit zborul şi-ai scoborît cu aripile adunate să-ţi înfigi ghearele în realul de sub tine. Spiritul e vultur şi şarpe, unghii şi venin. Cîţi colţi ţi-au rămas în lucruri este o întrebare pentru adîncimea duhului. În cunoaştere se dezvăluie instinctele fiarei de pradă. Vrei să stăpîneşti totul, să-l faci al tău — şi dacă nu-i al tău, să-l sfărîmi în bucăţi. Cum ţi-ar scăpa ceva, cînd setea ta de nesfîrşit răzbeşte bolţile şi mîndria înalţă curcubee peste prăpădul ideilor?!

O dată ce-ai pustiit firea şi chipurile ei, semeţia se îmblînzeşte şi învăluie cu păreri de rău deşerturile din urma paşilor ei. Atunci începi să fii **uman** cu lucrurile moarte şi fierea se preschimbă-n untdelemn pe rănile fiinţei. Cunoaşterea însîngerează realul. Orgoliul spiritului se întinde peste el ca un cer asasin.

Dar de cîtă duioşie nu sîntem capabili, cînd întorşi din apriga aventură, ne aplecăm cu ochi umeziţi spre grădinile aparenţei desfundate de foamea noastră de adevăr! Nu luăm în braţe fiinţele lovite de suliţele spiritului şi nu se întorc spre noi săgeţile ce le-am trimis spre ele? Te împaci cu lumea şi sîngeri. Dar în suferinţa ta e-o bucurie atît de darnică, încît adie cu aripi invizibile pe toţi căzuţii ucigaşelor tale

treziri. La capătul drăceştilor avînturi ale spiritului, te transfigurezi într-o mărinimie, ce răscumpără siluirea farmecelor zadarnice, fără de care nu poţi trăi!

Cei roşi de neajunsul peisajului fiinţei, mîncaţi de înşirarea deşartă a ceasurilor, cu ce bucurie nu se dăruiesc străfulgerărilor ce aruncă peste lucruri un cuprins arzător! Într-un suflet atins de vidul lumii, obsesia răzbunării e o hrană dulce şi întăritoare, un element substanţial în clipe, o furie ce naşte sensuri peste nonsensul general. Religiile, în ura lor împotriva a tot ce-i nobleţe, onoare şi patimă, au infectat sufletele de laşitate, le-au despuiat de freamăte noi, de conţinuturi vijelioase. În nimic n-au lovit ele mai rău ca-n nevoia omului de-a fi **el**, prin răzbunare. Ce aberaţie să-ţi ierţi vrăjmaşul, să-i oferi toţi obrajii inventaţi de-o ridicolă pudoare, ca să scuipe şi să pălmuiască tîrîtoarele din jur, pe care instinctele te mînă să calci fioros!

Omul e om, în neîngăduinţe. ºi-a făcut cineva rău? Dospeşte ura-n tine, răsuceşte-ţi amarul tainic, frige-ţi vinele clocotitoare. În nopţi, cînd te cuprinde liniştea vastă, nu cădea-n uitarea destructivă a meditaţiei — arde-ţi cu durere şi furie tărăgănarea cărnii, înfige-ţi veninul năpraznic în măruntaiele duşmanului. Cum ai prelungi altfel vieţuirea searbădă?

Vrăjmaşi găseşti pe unde vrei. Gîndul răzbunării întreţine o flacără continuă, o sete absolută şi, mai mult decît orice plăcere, te aşază prezent în lume, linguşindu-ţi năzuinţele şi anii, căci tînăr, rău, lacom de rosturi şi de răsturnări, spre ce-ai creşte avînturile urii şi-ale furiei contrariate!

Popoarele războinice n-au fost crude şi aventuroase din poftă de pradă, ci din oroarea de identitate a zilelor, din lipsa de ideal a fericirii. Obsesia sîngelui derivă din infinitul plictiselii, din insuportabilul păcii. Aşa şi indivizii. Cum ar îngădui ei să lîncezească într-un căscat de nepăsare şi-n voluptăţi mărunte?

Ce-aş face cu blîndeţea şi cu celelalte lumi spre care mă îndrumă o religie fără active deznădejdi? Ce-aş face cu liniştea mea? Nu pot să mă împac cu mine, cu ceilalţi, cu lucrurile. Şi nici cu Dumnezeu. Cu el în nici un fel. Să stau nătîng adorator în braţele lui reci? Dar n-am nevoie de-un culcuş de babe ostenite. Pe

spinii acestei lumi mă odihnesc mai bine, şi cînd mă înfierbînt devin şi eu un spin în trupul Ziditorului şi al zidirilor lui.

Iubesc trecutul sîngeros al Angliei, pirateria în moravuri şi literatură, viforul patetic de crimă şi de poezie. Există scris al vreunui neam în care stropi de sînge să izbucnească mai năvalnic în strofe? Sau vreo inspiraţie mai sălbatică, mai divin imorală, mai falnic asasină? Dar ce lamentabil a sfîrşit acest popor la porţile parlamentului! Unde sînt piraţii de altădată, ce purtau pe mări dorinţi de sînge, de cîştig şi de necunoscut?

Un neam cunoaşte faima în epoci de aventurieri, de vagabonzi, de dezrădăcinaţi nostalgici, cînd ura, răzbunarea şi onoarea deschid inimile spre orizonturi şi fac din cuceriri îndemnul de seamă al existenţei. Pe dată ce englezii au încetat să fie cruzi şi au preferat fericirea cutezanţei, bogăţia înflăcărării, banul nebuniei, au intrat fără scăpare în apusul ruşinos, în calcul, în bursă, în democraţie şi-n agonie. Raţiunea s-a înscăunat în viaţa lor — raţiunea ce omoară avîntul naţiilor şi al indivizilor. Un popor **aşezat** — e un popor pierdut, întocmai ca un ins **cuminte**. Imperiile se fac de oameni fără căpătîi, de derbedei, de lichele agresive, se conduc şi se pierd de deputaţi, de ideologii şi de principii. — Napoleon a fost un smintit din zarea bunului-simţ. Franţa suferea sub el „fără rost". Dar o ţară nu **este** decît prin aventură. Pe vremea cînd francezii iubeau să moară din pasiune şi glorie, un paradox parizian era mai greu şi mai hotărîtor decît un ultimatum. Saloanele hotărau soarta lumii, în dosul inteligenţei se adăposteau văpăi şi **stilul** era înflorirea civilă a setei de stăpînire. Spiritul îşi susţinea obrăzniciile subtile pe excese vitale. Secolul luminilor traducea în goblenuri şi lucidităţi graniţa inutilă a forţei şi dezamăgirile savante ale puterii.

O naţiune se stinge cînd începe să **conserve** şi cînd în **spleen** sau **ennui** răzbate doar oboseala de glorie şi de bravură.

Dorinţa de mărire şi de inutilitate e scuza supremă a unui popor. Bunul-simţ — moartea lui.

Născut din neam fără noroc, la ce-ai osîndi ursita mîrşavă şi-ai îndulci prin lămuriri haina hărăzire? La poalele Carpaţilor mersul lumii trece pe lîngă om şi

soarele se-neacă în bălegar şi în vulgaritate. Nici un ideal nu stropeşte veselia mortuară a supuşilor vremii, în preajma aceea de Răsărit.

Treaz, te ucide urîtul. Vidul agresiv al dureroasei Patrii şi pustiul ce vîntură în sufletul fiilor ei te mînă-n cîrciumă şi în bordel, ca-n transe de periferie să uiţi amarul de veacuri al ţării şi lipsa de podoabe pe stemele şi stepele inimii. Aşa te-mbeţi şi-njuri, ca să nu-ngenunchi şi să te rogi.

Mîhnit de-atîţi neoameni, cu poiene şi livezi înşeli deşertul natal. În codru, valahul s-a consolat de urgii; în codru, tu te-ai consola de el.

A fost scris ca urmaşii sîngelui dac şi a[i] altor ginţi nesigure şi turburi să nu-şi înţelenească nici un gînd în fericire şi stropii noştri să înmănuncheze în şirag de nemîngîieri moşteniri de seminţii înfrînte. Suspinul şi blestemul au fost strategia noastră, ciobani rupţi din vreo stea a destrămării, rînduiţi suirilor spre cer şi înjosirii în timp.

Robia nativă a stins suflarea slavei într-un neam încercat de osînde. Orgoliul făpturii îi e străin. Nici ifosul măcar nu-i cunoscut păstorilor de turme şi nu de idealuri.

De-aş avea naivităţi de înger şi credinţe de copil, nici atunci n-aş fi vlăstarul lui încrezător. Din naştere cu ochiul treaz — şi mai trezit încă de tărîmuri unde suflă duhul, calc sîngerîndu-mi mîndria pe cătuşele sub care se bolteşte din începuturi popor de slugi ce-şi pîngăreşte rostul. La vreun liman, nu va ajunge. Restriştea-i soarta lui.

Să-i născocesc chemări pe care el le dezminte, nu mai pot. Vieţuirea lui răneşte tot ce se-nalţă deasupra dezamăgirii. Orice nădejde e nesăbuire, iar a fi profet e un exerciţiu de cinism.

Şi inimii parcă i-a pus chingă, micimi de doină, iar darnicului Timp i-a răsucit curele să nu cumva să fugă cu paşi repezi spre viitor.

— Ce naţie-i asta? — te-ntreabă mintea înfrigurată. Mersul ei nu s-aude-n lume.

— El se aude-n deznădejdea mea.

Gîrbovita soartă, cine să i-o îndrepte? Şi cerul se strîmbă parcă scîrbit de neînfăptuirile valahe — şi din înălţime, cu dispreţ, îi azvîrle, ca un plocon dorit, dezlegare de orice menire.

Încotro să priveşti, de cine să fii mîndru?

Neam de nevoiaşi, neţărmurit în nenoroc, creat spre a mări tristeţea celor născuţi trişti… Într-o conştiinţă amurgită şi obosită-n ţări putrede de slavă, ce nu mai au trebuinţă de viitor, nesoarta valahă adaugă o umbră grea infinitului de întuneric al sufletului. Doar aşa mai respiră poporul de păstori în gîndurile ce-au făcut ocolul Ninivelor trecute şi prezente. Cărui alt rost ar corespunde căciuli seculare în vraja negativă a toamnelor spiritului?

…Strămoşi ce v-aţi gemut anii în fluier, în mine nu mai sînteţi. Cîntecele voastre n-au răsunet în doruri pline de dulci înstrăinări şi de meleaguri norocoase. Alături de voi, singur mă voi stinge. Şi oasele mele nu vă vor povesti pe unde mi-am pierdut onoarea măduvei şi licăririle creierului.

II

De-aş conduce oşti, le-aş duce la moarte fără minciuni: fără patrie, fără ideal şi fără hoţia vreunei răsplate sau a cerului. Le-aş spune tot — şi-n primul rînd ce fără preţ e viaţa şi moartea. În mod cinstit nu poţi îmbărbăta decît în numele nefirii; cum există ceva, sacrificiul, cît de mic, e pagubă ireparabilă.

Moartea-i o fantomă, ca şi viaţa. Nu pot muri decît ştiind că-n rostul lor nu e nici pierdere şi nici cîştig.

Au fost, cu toate astea, şefi de oşti pe cale de a nu se înşela…

E greu să iubeşti pe Marc Aureliu; să nu-l iubeşti, tot aşa. Să scrii despre moarte şi nimicnicie, noaptea într-un cort, să măsori micimile vieţii în zăngănitul armelor! Ca paradox uman, e tot aşa de straniu ca Nero sau Caligula. Dar ce mare era împăratul gînditor, de nu făcea şcoală la stoici şi nu-şi îngrădea simţirea într-o învăţătură de mîna a doua! Tot ce-i doctrină în el e mediocru. Concepţia materiei, a elementelor, resemnarea ca principiu — nu mai privesc pe nimeni. Sistemul e moartea filozofilor, cu atît mai mult a împăraţilor.

Din toate reflexiile lui, nu-i viu şi rodnic decît fiorul izolării. În cel mai mare imperiu, capul n-are pe ce se sprijini; în cea mai mare stăpînire, cel mai puternic nu dispune decît de ideea sfîrşitului. Marc Aureliu e simbolul pur al ciudăţeniilor decadenţei, al vrăjii ce emană din apusurile de cultură.

Pămîntul e al tău — şi tu n-ai alt sălaş decît zădărnicia. De-ar fi urmat el pe tragicii greci, neînlănţuit în doctrină, ce exclamaţii n-ar fi înregistrat spiritul uman! Stoicismul i-a impus o pudoare — care ne jenează. Şi el însuşi, de n-ar fi fost stingherit de învăţători, de n-ar fi suferit de plaga uceniciei — cîte din deznădejdile faptelor de arme nu s-ar fi amestecat în gîndurile ce le neagă cu o bunăvoinţă ce ne dezamăgeşte!

Marc Aureliu n-a avut conştiinţa neantului **ca războinic**. Ce poezie stranie am pierdut! Searbăda înţelepciune l-a ferit de contradicţiile care dau atracţie de mister vieţii. E prea multă acceptare în împăratul roman, prea multă împăcare, prea multă ruşine de extremităţile cugetului. În sfîrşit, prea multă **datorie**. Să-l fi văzut, însă,

în fruntea legiunilor ducîndu-le spre mărire cu un dispreţ echivalent patimei de cucerire! — Trăim cu adevărat încercînd o pasiune cu contrariul ei. A nu lua un leac fără otravă, şi viceversa. Cînd urci o pantă fii simultan în punctul simetric al scoborîşului. În felul acesta nimic nu-ţi scapă din putinţele de-a fi.

La toate întrebările noastre răspunsul Plictiselii e acelaşi: lumea asta e o lume răsuflată.

Astfel, te hotărăşti să faci totul împotriva Ei.

Noul nu există decît în noi. Nici în lucruri şi nici în fiinţe. „Realul" e o feerie de aparenţe ce te încîntă, cîtă vreme cîntecul tău sprijină ritmul jocului lor. Fără înstrunirea noastră, vălul ce susţine parada numită viaţă se sfîşie în fulgi plutitori de iluzie — şi din tot ce se desfăşura văzului nu mai rămîn nici măcar umbrele realului amăgitor.

Funcţia plictiselii e sfîşierea acelui văl. — Avea-vom noi atîta putere de cîntec, încît să-l unduim mai departe peste o lume fictivă, **existentă** în vîlvîirea închipuirii noastre?

Întreaga fire e-o înşelare decorativă a muzicii lăuntrice.

În dosul lumii nu se-ascunde altă lume şi nimicul nu tăinuieşte nimic. Oricît ai săpa căutînd comori, zadarnică e scormonirea: aurul e risipit în duh, dar duhul e departe de-a fi aur. Să defaimi viaţa prin nefolositoare arheologii? **Urme** nu sînt. Cine să le fi lăsat? Nimicul nu pătează nimic. Ce paşi să fi trecut pe sub pămînt, cînd nu există nici un **sub**?

Rămîi cîrmaci pe undele aparenţei şi nu te scoborî în sol al straturilor ascunse. Irealitatea e la fel. Că eşti la suprafaţa mării sau în adîncul ei, tu nu poţi şti în nici un loc mai mult decît în cel [în] care te afli. Şi nu te afli nicăieri, căci nicăieri e vastul pretutindeni.

Visul nu-i mai înşelător ca spuză a somnului sau a trudnicei cazne din zi. Vis e peste tot. Vedeniile impalpabile ale nopţii cum ar fi geloase pe stafiile zvonite-n harţa dintre muritori?! Alcătuirile lumii se-ntrec în nălucire.

Din a întreţine patimi într-un univers fantomal, omul e vrednic de faimă.

Tu, însă, urmează-ţi calea şi cu urgie gînditoare apleacă-ţi razele s-o luminezi, asemeni unui soare sceptic.

Cînd nu năzuieşti prin înclinări fireşti spre împliniri şi fapte, ce te împinge cu străşnicie spre săvîrşiri? Şi negăsind nici o dovadă împotriva trîndăviei, ce te mînă spre febra ceasurilor şi-a actelor? De unde remuşcarea risipirii vremii, după ce-ai întrevăzut substanţa de deşertăciune a timpului?

Fiece clipă se pierde pe vecie. Un **în curînd** al nefiinţei te paşte la întretăierea respiraţiei cu lumea. Ce amîni, ai amînat pe totdeauna. Moartea e de faţă, iar tu nu poţi rămîne **putinţă** în ea — eliminare incurabilă a posibilului.

De nu m-ar fi urmărit acel **în curînd** fatal, nimic n-aş fi adăugat înregistrărilor simţurilor. Toate le-aş fi lăsat pe seama bătrîneţii. Cine nu-i pîndit de chemările sfîrşitului are timp nesfîrşit. Şi de aceea nimic nu-ndeplineşte. Orice înfăptuire — şi-n primul rînd înfăptuirea ta — derivă din obsesia statornică a morţii. Chemările ei creează voinţa, dau accente patimilor şi răscolesc instinctele. Frigurile acţiunii sînt ecoul ei în timp. De n-aş simţi că sînt deschis morţii oricînd, că n-am acoperire şi întărituri din partea ei, nimic n-aş şti, nimic n-aş vrea să ştiu, nimic n-aş fi şi nimic n-aş vrea să fiu.

Dar văd că ea-i **aci**. O văd. O fug şi o apropii. Sînt ea şi nu sînt ea. Ce-i rană-n mine e spuzeala ei. Şi-s rană peste tot.

Am întrezărit adesea, purtat pe melodiile nesomnului, lumina galbenă a dimineţilor şi lucrurile nehotărîte de-a se deştepta. Paseri ciripeau fără rost unei naturi înstrăinate parcă pe veci de ziuă. Şi gîndurile mele ciripeau şi ele, dar înapoi spre noapte. Atunci vedeam sclipirea violetă a morţii şi încercam zadarnic să mă presar pe lipsa de vecie a zorilor, să cred în dimineţi.

…Şi dacă-mi port amintirea spre toţi aceia, de la care am învăţat ceva, mi se pare că secretul atracţiei lor pleca din vecinătatea morţii. Fiind veşnic la margine, ei se aflau pe tărîmul firesc al cunoaşterii. În glasul lor răzbătea agonia savantă a materiei, cu destinul ei firav şi dureros, şi cuvintele lor se desprindeau grave şi inutile, nervoase şi amare — concepte în dezastru, în înfloriri finale. Căldură n-am întîlnit decît în sufletul lor. Din ei emanau miresme gîndite, sentinţe purtate pe-un

agresiv parfum. Amestecul de boală şi vitalitate răstoarnă ciudat alcătuirile fireşti, căci ei nu erau pe nici un meleag şi erau pe toate. Răul ascuns în frăgezimile vieţii — ce coexistenţă de toamnă şi de primăvară în idei! N-am iubit decît pe cei ce n-au înţepenit în nici un anotimp — şi-n preajma lor, împrejmuiţi de moarte, uitam climatul spiritului, devenind spirit cu ei.

Că oamenilor nu le e ruşine să existe, de mult, de mult o ştiu. N-am contenit a mă mira de mersul lor încrezător, de ochii lor întrebători, dar fără chin, de ţinuta lor trufaşă de viermi verticali. Nu i-am văzut recunoscători pămîntului şi nici închinîndu-se cu galeşă cucernicie rodirilor lui trecătoare. Adoraţia-i un fruct al izolării. Şi muritorii zilnici — ce veşnici ar fi de-ar cheltui puterile în suspine bucuroase, de-ar avea atîtea iluzii că paşii lor ar călca pe-un univers de catifea! Dar nu! Pe unde trece omul nu-i decît prăpăd şi siluire a aparenţei. N-am zărit în el frigurile cu care să umple spaţiul şi să pălească cerul. Viaţa laolaltă nu-i de îndurat decît într-un extaz comun şi nimic nu-i mai rar sub soare decît extazul.

Soarele luceşte ca să ne-ncălzim? Nopţile ne-acoperă ca să ne acoperim de somn? Marea, ca s-o cucerim? — De cînd **folosul** a apărut în lume, lumea nu mai e. Nu mai e în farmec. Doar adoraţia respectă lucrurile în ele însele, şi viaţa nu-i viaţă fără lacrimile de fericire ale suferinţelor prilejuite de ea. Pe pajiştile ei înşelătoare m-am înălţat cu ea cu tot, cînd inima în dans se măcina de-un cîntec ruinător. — Cum m-ar înghiţi pămîntul pe care l-am îmbrăţişat cu lacrimi şi l-am dispreţuit cu sînge? Să putrezesc sub el, sub el ce nu-i eternitate decît ca mormînt? Nici un fior să nu strămute cimitirele spre un pămînt mai pur?

…Aşa ajungi să te scalzi cu egală patimă în naştere, în tinereţe, în moarte, în nimic şi-n veşnicie — nepăsător de ţeluri, scîrbit de rosturi şi de desăvîrşiri. Oriunde-ai merge — e acelaşi lucru. Spui: **veşnicie**, fiindcă fiorurile tale au frînt timpul— şi cînd ele au fost înfrînte de timp zici: **nimic**.

Vinele se umflă de un suflu cald — şi atunci tremuri de speranţe, şi-ţi spui: **viaţă**, **tinereţe**, şi te gîndeşti cu freamăt la dragoste şi la viitor. — Sau cînd în ele circulă gînduri numai, şi adieri de teamă, cu linişti dureroase, atunci îţi zici: **moarte**, şi toate bălăriile timpului ţi se-ncîrcesc în suflet.

Astfel îţi dai seama de rostul tău de pătimaş al aparenţelor. Cu o înflăcărare suferindă continui a te alipi şi a te dezlipi de toate, uzînd după împrejurare, orbit sau dezmorţit, neţărmurita vremelnicie căreia te-ai dăruit.

De n-ar săpa răul patimii nocturne o minte şubrezită, aş curma somnul şi-aş împrimăvăra întunecimile. Dar n-am destulă sevă pentru mugurii nopţilor… Prea adeseori silit a le veghea sterp liniştea, cu mine în faţa mea, rămîn buimac în neiviri de gînd.

Ce-aş născoci în şesuri de idei şi într-un zero mut al simţirii? Aşa doreşti nemaivăzute lighioane să-ţi muşte carnea ostenită, ca sîngele să-ţi sfîrîie şi să-ţi devină suflet.

Fără otrăviri pătimaşe nu apar zorile — răbufniri în finaluri de noapte ale rănilor noastre. — Sîngeri? Atunci pîndeşte aurora şi soarele se plămădeşte-n tine.

Tot ce se naşte şi e viu porneşte din înăsprirea suferinţei în luptă cu lumina. Ziua? Sănătate a viciilor noastre.

Un **decadent** al zorilor…

Obosit de-a şti atîtea şi mai obosit de-a le lămuri, invidiezi pe Jupiter c-a-nlocuit prin trăznete cuvintele.

Să treci vocile pe hîrtie şi tainele în vorbe! Spiritul vrea să explice sufletul. Greşeală vicioasă ce defineşte omul; **cuprinsul** ei, cultura.

Boala tălmăcirii — crimă împotriva virtualităţii şi a muzicii…

Prin vorbe ne uşurăm de poveri, prin care am fi **mai mult**. Cei ce nu scriu, cei ce nu **se** scriu, **există** neatinşi, sînt infinit prezenţi.

Spiritul roade **posibilul**. Şi ceea ce numim cultură e o lepădare de izvoarele noastre. Nefiinţele lumii devin fiinţe prin cuvînt, cu preţul **nostru**. Expresia dă viaţă pe cadavrul plăsmuitorului. Nimic din ce ai **spus** nu mai e al tău. Şi nici tu nu-ţi mai aparţii.

Nici o noapte pe care am înţeles-o nu mai e a mea. Şi nici o dragoste.

Văd carnea din jurul meu. Văd carnea mea şi cea de pretutindeni. Hoit dulce şi-nduioşător. Prin ea învaţă duhul ce e cald şi frig; prin ea se caţără viermii în idei.

Cele mai pure reflexii, făcînd drumul contrar al nemuririi, nu vor ajunge să ne dea icoana nesfîrşitului muritor ca un fior subit al ei. E ceva putred pînă la sublim în carnea asta. Vajnică vremelnicie accesibilă pipăitului. Absolut pe sfîrşite dezvăluit senzaţiei. Plăcerea-n plînset şi plînsetu-n plăcere — e tot secretul şi substanţa ei. O simt aici, atît de aproape, atît de puţin veşnică, la îndemîna mofturilor — şi-o văd apoi întinsă în culcuşul subteran, violetă, verde, vis teşit, spoială de fostă existenţă, rînjind lichid răzvrătirilor de altădată, sălaş defunct în care s-au dospit dragostele.

A fi: alternanţă de cald şi de frig. Şi cîteva nădejdi în plus. Să calc peste trup, să strivesc germenii de viermi ce se frămîntă şi roiesc sub gînduri, şi poartă-n zeama lor invizibilă imensa nefiinţă. O, nu! **Cu ei** voi merge înainte pe pămînt, pe spaţiul lor nativ.

„Boala dorinţei", la care se împotrivesc religiile, voi şti cum s-o îngrijesc. Nu eu voi pune capăt zbuciumului fatal şi-ndurerării mîndre a cărnii. Tragicul ei apostolat îl voi urma cu învieri de victimă. De ce mi-aş pironi priviri spre ceruri, cînd în preajmă-mi, în mine, în ce-i mai al meu, se zbate ea în părăsiri atît de crunte!

Un **vai!** trecut în materie, o exclamaţie ce-a prins formă — atîta-i trupul omului.

Şi de aceea încheieturile lui emană o vagă tînguire, ce se-nfiripă-n glas sfîşietor în scîrţîitul oaselor şi moare apoi în moleşeala suferindă a săului. — În răcelile lui simţi lespezi şi toate absenţele nemărmuririlor; dorinţele s-au furişat în mortăciunea lui, în sîngele stătut, iar în înfierbîntări foiesc dorinţe ca-ntr-un infern de raze. Căci frigul lui preschimbă-n sloiuri zvîcnirile nebune ale dragostei, precum căldurile lui ridică-n dragoste scîrba şi nimicul ei. — Astfel ajungi să-l îndrăgeşti cu milă, să-i pipăi — trup milostivit de trup — rosturile pieritoare şi să-ţi zici: ce fără nimeni e trupul omului!

Destin valah

N-ai nevoie de boli să-ţi biciuiască duhul, nici de fatalităţi să-ţi macine adormirile minţii. Ia seama necontenit la neamul ursit nesoartei şi, de-ai face din sufletul tău inventarul raiului, nu vei găsi puterea să cazi pradă alinării. Va rămîne sub fericirile tale un spin, mai crîncen şi mai ascuţit ca ghearele scorpiilor demente

din poveşti, ce te va însîngera în dulceţile uitării şi-ţi va iscodi în sîngele fără străbuni un lichid lepros şi infinit prevestitor. Cot la cot cu aşa-zişi[i] oameni, umăr la umăr cu stafii de idealuri roase de cari[i], înnămolit în decepţii ce se-ntind ca rufele murdare, viaţa devine o gîrlă a resemnării, devenirea o putoare cosmică atenuată de ridicol. Cine a ucis viitorul într-un neam fără trecut?

Oriîncotro te-ai duce, blestemul lui te urmăreşte, îţi munceşte veghile, te chinui pentru el, căci oricît ai urî acele Ursitoare ce i-au anulat destinul din veacuri peste veacuri — universul nu te mîngîie de spaţiul nefericirii în care te-ai născut. Nenorocul valah simţit în vine face cît boala lui Pascal — şi, pînă-n gît fiind în el, eşti Iov automat. Ce nevoie să ai de lepră cînd soarta te-a plămădit şi treaz, şi valah? O dramă de două ori n-are deznodămînt, acţiunea fiind funebră de la temelie!

De-ai putea măcar dispreţui acel nenoroc. Dar el e mult prea mare. Îţi zdrobeşte ironia, îţi ciunteşte surîsul, îţi spulberă uşurinţele deşteptăciunii. Ai vrea să ai bunăvoinţă. Dar cum? Îţi zici: ţara ta e-un cimitir superficial! — Şi cu cît îndulceşti ireparabilul, cu atît îţi creşte mîhnirea. Ocnaş al timpului e orice român.

Tu îţi cunoşti semenii de Valahie şi rînjetul lor mieros de hoţi de cai trecuţi prin saloane. Înfrîngeri de o mie de ani au născut lichele înfumurate de-o isteţime stearpă, iar în ţăranul vlăguit de dureri fără suflu, un văz al lumii alcătuit din glod şi ţuică — şi cruci strîmbe de lemn ce veghează morţi fără mîndrie. În ţintirimele de ţară desprinzi simboluri pentru ţara însăşi, căci în nici o parte a lumii atîtea bălării n-au acoperit amintirea celor ce au fost cu o atît de generoasă demonstraţie a uitării. Să nu fi lăsat Roma nici o picătură în sîngele acelui neam? Să nu fi moştenit el, cu cele cîteva cuvinte ale ei, şi urme de orgoliu, de înălţare, de putere? Să nu fim demni măcar de sclavii ei? Trecerea noastră prin lume nu poate trezi îngăduinţă nici scursurilor romane.

Cu ţara ta te întîlneşti din nevoia de o deznădejde-n plus, din setea de un spor de nefericire. Sînt român prin fondul de autoumilire existent în condiţia omului. Nimic nu mă linguşeşte de-a aparţine acelui spaţiu, decît năzuinţa de-a zace în dureri a căror vină nu o port şi de a-mi gîtui orgoliul în incurabila vădire a nefiinţei

noastre. Ceilalţi oameni sînt sau nu sînt. Dar nici unii nu-s aşa de **puţin** ca noi! Atît de puţintel! Diminutivul e divinitatea noastră. Pînă şi moartea e de mîna a doua în „piciorul de plai‟ al infinitezimalului naţional.

ºara nu ne-o îndrăgim decît ca sursă de nemîngîiere. De-ar deveni măcar o pacoste! Şi în rău trebuie să fim îngăduitori cu ea, să-i acordăm onoarea uneia de care nu-i capabilă. — Nimicire! Frînge-mi cugetul!

Ce piază rea a pecetluit începuturile noastre? Şi ce sigiliu a întipărit semnele lipsei de menire ca o ruşine iniţială? Nici o cunună de mărire n-a-mpodobit vreodată tivdă de valah. Cu capul în pămînt îşi plimbă destinul slugarnic urmaşii presupuşi ai celei mai falnice ginţi. Robi ai dezmăţului, ei nu ştiu că făptura îşi atinge rostul umilind soarele prin străfulgerări de pasiuni şi prin delir de superbă semeţie. Sclavia e balta în care se tolăneşte laşitatea balcanică, nămolul voluptuos al colţului de Europă zăcînd în delicii, lipsite de scuza nobleţii sau a viciului.

De ce providenţa ne-o fi urnit din vasta natură ca să-şi rîdă de noi, gîrbovindu-ne de pomană?

La descălecarea voievozilor a cîntat o cucuvaie…

…a cărei cobe îţi ţine parcă, pe malurile Senei, ecou de neprielnicie, ca pentru a măsura o răposată soartă din inima atîtor glorii.

Adesea mi-am luat rămas-bun de la viaţă. Îmi ziceam întru inima mea: firea e pecetluită. Ce să mai cauţi în ea? Pentru tine nu e loc: desparte-te de toate, fă o cruce pe ce-ai fost şi una şi mai mare pe ce-ai fi putut să fii, trînteşte-ţi trupul de pămînt, sfîşie-ţi veşmintele şi fostele credinţe, smulge-ţi părul dintr-o glăvăţînă[1] asasină de speranţe, şi cu braţe crîncene deznodînd încheieturile suprimă pomenirea întîmplării tale.

…Dar cînd să trec la înfăptuire, inima îmi răspundea: „Tu îţi iubeşti stîrvul mai presus de toate. Şi cînd ai călca pe ultima dorinţă, cînd nici în timp şi nici în veşnicie o clipă n-ai găsi ca să răsufli, părăsit de toţi şi părăsit de tine, în bătăile mele ar mai mocni o sete, prin care **eşti**, oricît tu n-ai mai vrea să fii. Sîngele tău, la care s-au

---

1 (Înv.) Căpå¡înå, tigvå, ¡eastå. (N.ed.).

adăpat gîndurile şi alţi diavoli, cînd tu te afli mai străin de tine, năvăleşte în interiorul meu pustiu şi, din seră a deznădejdii tale, devin grădină de primăveri. Şi de cîte ori n-am fost cea din urmă primăvară a ta!"

Vrut-am sfîrtecărilor să-mi supun un cuget, vag răzimat pe-un trup. Şi cînd nici o stînjenire nu apărea ca să îmbune pornirea vinovată, din străfunduri se închega o voce, vocea foamei de fiinţă. Din ucigaş al iluziei tale, din sfînt al nimicului, preajma actului fatal te transformă pe loc în slujitor al întîmplărilor din lume, într-un flăcău al întîmplării tale.

Hoinar pe străzi întinate de semeni, de semeni ce-i urmezi spre a-i fugi, purtînd în cîrcă oboseala oraşelor şi încă strechea pe bulevardele timpului, te-ntorci acasă — şi-n încăperea singură, şi-n patul şi mai singur, ţărîna gîndurilor geme: „eu nu mai pot, eu nu mai pot". — Cearşafuri ce miros a giulgiu şi duh înălbit de palori finale. Şi cînd în tine totul pare a se rupe, fiorul purei existenţe te readuce **dincoace** de tine, pe tărîmurile imediate ale greşelii, ale firii.

De n-ai fi ascultat în prima tinereţe pianele dezacordate ale provinciei, cu game schilodite pe care suspinai în după-amiezi fără capăt; de n-ai fi vegheat mai tîrziu nopţi de-a rîndul socotind clipele cu o aritmetică a incurabilului; de n-ai fi căutat adăpost surghiunului tău în aştri, în lacrimi, în ochi părăsiţi de fecioară — şi n-ai fi dezertat din toate leagănele firii — ai cunoaşte astăzi vidul, al lumii şi al tău?

Rarefierea vieţii preschimbă totul în ireal. Pun mîna pe lucruri şi ele-mi scapă, cum îmi scap. Pînă şi drojdia — **suprem real** — nu-i decît vis mai concentrat.

Străinei — femeii **de lîngă tine** — ce ţi se plînge de greul mersului mai departe şi-ţi cere leacuri împotriva ispitei negative, tu îi răspunzi:

— „Priveşte irealul peste tot. Aşa uiţi pozitivul **aparent** al suferinţei."

Şi ea:

— „Dar pînă cînd?"

— „Pînă-ţi pierzi mintea."

Cu cît omul constituie mai mult o existenţă **distinctă**, cu atît devine mai vulnerabil. **Ceea ce nu-i** îl poate răni; un nimic e prilej de turburare — pe cînd pe-o treaptă vecină animalului îi trebuiesc emoţii puternice şi împrejurări

hotărîtoare ca să fie **prezent**. Ai ajuns **tu însuţi**, fără margini în dezmărginirea ta? Atunci cine-ţi va scoate săgeţile pornite din otrava timpului? Te-ai înveninat de cîte ori ai inundat albia menită respiraţiei de muritor etern. **Orice** te atinge, cînd atingi prin gînd tărîmurile oprite plămînilor sortiţi vremii. Reflexiile n-au nevoie de oxigen, de aceea le ispăşim aşa de crunt. Vecinătatea veşniciei determină vulnerabilitatea ca fenomen specific omului, iar Inutilitatea — farmecul firii lui.

Întru cît ştiind mă desfăt într-o absenţă de rosturi — sau acţionez fără nici un folos decît acela al îndulcirii urîtului — întru atît sînt om. Plugar în Sahara, e demnitatea lui. Un animal ce poate suferi pentru **ceea ce nu este**, iată omul.

Că mai sînt şi-mi fac încă potecă prin treburile lumii, s-o mulţumesc raţiunii? Poate şi ei. Dar în ultimul rînd. Oamenilor? Înfăţişărilor? Nici unii şi nici unele n-au fost de faţă cînd nu mai eram. M-au ajutat întotdeauna **după**.

Dar cînd dezrădăcinările lumii răzbăteau în Quartier latin şi tu purtai exilul tău printre atîţia Ahasveri, cu ce puteri mai îndurai robiile afurisite ale inimii şi vîjîitul de singurătate în ceaţa visătoare a bulevardelor? Fost-a pe St.-Michel străin mai străin ca tine? şi mai iubitor sorbitu-i-a vreo tîrfă sau vreun cerşetor parfumul lui vulgar?

Întocmai ca veneticii spanioli, africani sau asiatici prin Roma decadenţei, gustînd scăpătatul culturii în confuzia sistemelor şi a religiilor, şi vacanţi de ideal desfătîndu-se-n îndoielile Cetăţii — umbli şi tu dezabuzat prin amurgul oraşului Luminii. Nimeni n-are rădăcini. Ochii trecătorilor sînt obosiţi şi-n ei se sting priveliştile natale. Nici unul nu mai aparţine vreunei ţări şi nici o credinţă nu-i mînă spre viitor. Toţi gustă un prezent fără gust. — Băştinaşii, uscaţi, fără putinţe, mai au **reflexe** doar în îndoieli. Secolul luminilor avea **spirit** în scepticism; în finalul de civilizaţie, scepticismul e vegetativ. Vieţii, fără orizonturi, nu-i rămîn decît revelaţia senzaţiei şi tropisme de luciditate. Instinctele s-au măcinat. Strănepoţii scepticilor rafinaţi, **fiziologic** nu mai pot crede în ceva. Un popor pe sfîrşite nu-i capabil decît de extazul negativ al inteligenţei în faţa nimicului universal.

Pe străzi respiri adierile de vid ale apusului şi-ncerci să-ţi vînturi zori, ca pentru a nu recunoaşte că eşti la gradul de asfinţit al Cetăţii. Şi atunci te ridici prin vrere deasupra ei. Şi vrei să te salvezi. În ea, cine şi ce să te ajute?

Nimic nu m-a ajutat, nimic. Şi de n-aş fi avut la îndemînă **largo**-ul din concertul pentru două viori de Bach, de cîte ori nu m-aş fi isprăvit? Lui mă datoresc. În gravitatea dureros de vastă a legănării în afară de lume, de cer, de simţiri şi de cugete, toate consolările scoborau spre mine şi ca prin farmec reîncepeam să fiu, beat de recunoştinţă. Pentru cine? Pentru tot şi nimic. Căci este în acel **largo** o înduioşare a neantului, un freamăt al desăvîrşirii în desăvîrşirea nimicului.

Nici o carte nu mă susţinea în cartierul învăţăturii, nici o credinţă nu mă sprijinea, nici o amintire nu mă întărea. Şi cînd casele se pierdeau în aburi albăstrii, cînd, nordic şi deşert, Luxemburgul în miez de iarnă înota în umezeală şi igrasia mucezea prin oase şi prin gînduri, departe de prezent, rămîneam năuc în mijlocul cetăţii. Atunci mă repezeam cu grabă chinuită spre sursa mîngîierilor şi dispăream şi înviam purtat pe absenţele sonore.

După ce-ai gustat dezamăgit din otrava religiei, tovărăşia muzicii te dezlipeşte de accidentele decepţiei. Vibraţiile ei nu se leagă de obiecte, de fiinţe, de esenţe sau de aparenţe, ci — în plin fior — nu mai atîrni de nimeni. Pe spaţiul ei prea-întins, pămîntul şi cu cerul nu-şi găsesc un joc de rătăciri, sînt prea mici şi n-au substanţa fulgilor ca să plutească-n el. Sunetul — minciună cosmică substituită infinitului — îţi îngăduie orice mărire, şi „sau Dumnezeu sau mă omor" e-un **loc comun** al muzicii.

Cerul nu-l voi lăsa în pace. Nu am nevoie de nori cuviincioşi, de albastrul tîmp, de poezia ieftină a apusurilor dulcege. Înălţimi negre şi vijelioase, plutiri de păcură ce se întind molipsind de noapte zilele serbede, de ele îmi voi anina cazna cruntă sub soarele incolor!

Nu vreau să bîjbîi prin tărîmuri fade plivind visurile de buruieni otrăvite şi mlaştinile lor de-un păpuriş fatal. În sîngele negru crească vegetaţie lipsită de lumină, m-am săturat să răsfrîng stele blînde şi să-mi acopăr noroiul traiului mîhnit cu poleieli fugare. Voi pune seminţe în venin şi voi trezi la moarte aştrii visători.

Nu ştiu ce ucideri mi-au încolţit în sevă şi pînă unde plantele căţărătoare ale duhului — blestemele — s-au căţărat în duh. Eu nu-l voi tăbăci cu înţelepciune, ci-i voi turna arome mai usturătoare, să nu-i sting flacăra înveninată ce întreţine firea.

Iar tu, suflete al meu, prea adesea sufleţel, nu vei scăpa de-o soartă ce aşteaptă cerul. Nici tu nu vei mucezi în hodina muritoare, la care te-au sorocit strămoşi piperniciţi. Voi făuri spada nemiloasă, cu ascuţişul vesel, şi te voi aşeza spre neodihnă în leagănul ei însîngerat. Tu vrei să dormi, nemernic plămădit din aţipeli străbune, tu vrei să dormitezi asemenea albastrului plăpînd din care te vei fi rupt şi tu ca toate sufletele de sub soare, năpăstuite de blîndeţe şi de cuminţenie. Dar eu veghez între pămînt şi cer, şi fi-voi la pîndă cînd oboseala ta se lasă-n Cel de Sus, aripile cu bici de foc ţi le-oi plesni, şi vei cădea, Icar zănatec, în mările eului învolburat.

Pînă cînd să mai îndur dorul tău de laşe meleaguri străvezii şi să mă îndoi sub legea ce te mînă spre aştrii liniştiţi, rămînînd singur cu mine, [...][2] de jos — şi tu foind, şopîrlă a văzduhului, pe un azur decolorat de calm?!

În pat de ace te voi pune, în patul inimii. Cu răni te voi fereca în ea. Prin lume, cum aş mai umbla, tu rătăcind în alte lumi, zîmbindu-mi de acolo tînjelii mele lîncede? Aici, în forfoteală şi necaz, aici te-oi ţintui fugar şi trădător al chinului! Cu spada îţi voi curma zelul, zelos al raiului! Şi dacă este să mă părăseşti, din mine ai făcut un ucigaş!

Flacără! — putinţă vizibilă de a nu fi! În jocul tău de este şi nu este, în verticala ta pieire, mi-am descifrat înţelesul mai mult ca-n toate învăţăturile, cu legi şi cu idei. Tu pari a fi eternă şi te înalţi însufleţită de văpaia ta, moarte însorită ce fură semnele vieţii. Spre ce se avîntă nefirea ta subită? Spre ce fire?

De ce nu-ţi treci zvîcnirea ta mistuitoare ca să-nviezi jăratecul de sub cenuşa mea? În tine aş creşte, în amăgirea strălucirii tale, şi cum m-aş stinge apoi cu tine în pîlpîiri ce sînt închipuiri de veşnicie!

---

2 Cuvînt lipsă în fotocopie.

Asemenea văpăilor tale ce se ridică spre-a înşela căderea de la temeiul creşterilor, am zburdat şi eu în lume, departe de mormînt, spre a fi, prin înălţime, mai aproape de el. Lipsa de orice folos e comoara avîntării tale. Tu nu te prinzi de nimeni şi nimic şi pari a mîngîia cu gingăşii tăcerea spaţiului, dar adierea ta, sensibilă auzului pentru neant, e însăşi vocea nefiinţei. A Fiinţei ce vrea să fie şi nu poate. Al neduratei glas, tu ne dezvălui că-nvăpăierea de-o secundă e taina ce face ca un lucru să fie. Noi spunem că **este**, cînd prin credinţe şi iluzii îl prelungim peste focul instantaneu, peste clipita iradiantă.

...De cine m-aş agăţa prin Vagul traversat de flăcări, eu însumi flacără mai pieritoare decît toate? Dar totuşi, dacă lumea e o noapte, mărită de umbrele luminii, **arzînd** eşti oricum mai mult decît acoperindu-ţi capul cu spuza liniştii şi scrumul îndurării. Dumnezeu e o minciună ca şi viaţa şi poate ca şi moartea...

Voi mi-aţi rămas, focuri ale inimii şi aparenţe parfumate de deşertăciune, în lumea-n care flacăra m-a învăţat că: totul e zadarnic, afară de zădărnicie!

Deodată o vrăjitoare îţi turbură apele sufletului. Glasul ţi se-ntunecă, ochii ţi se-mprăştie şi părul vîlvoi se agaţă de părticele invizibile de groază, răspîndite-n aer. Drojdiile luminii se aprind şi se sting. Cine a pus foc simţurilor, cine-a dat strălucire de moarte fiorului viforos şi senzual ce despică moleşeala cărnurilor, ca-n baladele străvechi cu sînge-n cupe otrăvite?

Treceai primăvăratec printre oameni şi iată fulgerul spintecîndu-ţi măruntaiele sub cerul senin: aşa trebuie să fie înaintea omorurilor. Te scalzi într-un venin luminos şi tresalţi ros de-o dispariţie, dulce în amarul ei sărbătoresc.

Ce neghină a prins floare-n inimă, de umbli prin miriştile firii cu osîndă voluptuoasă, înveşmîntat în purpuri sclipitoare de vină? Şi de unde atîta fericire cînd porţi atîta povară? Prin timp trec stafii venite din viitor.

Temîndu-te de temerile tale, dai razna printre ceilalţi. Cauţi petrecere, vin şi dans şi lumea pipăirii. Şi cum îi vezi învîrtindu-se, înşelîndu-şi vidul prin gest şi urîtul prin mişcare, prefăcîndu-se a uita mijloacele uşoare cu care acopăr prăpastia din faptul respirării, îţi zici fără să vrei: doar cei ce-şi fac seama nu mint. Căci numai murind muritorul nu minte. — Şi astfel pleci. Şi ei dănţuiesc mai departe, voioşi de

umbra de realitate, la care se răcoresc o clipă, dăruindu-se minciunii preţioase. De ce s-ar **trezi** ei, ca totul să nu fie? — Cu ochii deschişi, existenţa se evaporă. Oamenii îi închid ca s-o păstreze. Şi cine nu le-ar da dreptate? Scîrbit de firea spălăcită de văzul clar, cum n-ai dori pleoape ferecate pe veci, cu minciuna proaspetei realităţi?

Vampir al cucutei nu vreau să mai fiu şi nici în ierburi vitrege să-mi culeg tăria clipelor. În suflet ruginesc crime de cuget şi hoituri care au îmbrăţişat cerul. Cine-ar vărsa ţintirimele lăuntrice, ar supravieţui adîncului său vizibil? Ne acceptăm, fiindc-am pus lespezi pe putregaiul nostru, piroane la porţile inimii, şi am lăsat să-i înfrunzească maidanele. Priveliştea iadului interior ar pune în mîinile scîrbii pumnale ce s-ar întoarce în noi. În el, arhanghelul e nene şi pe sîni se-ncolăcesc şopîrle, puroiul curge-n zîmbetul fecioarei şi umbra unei flori nu-i mai curată ca înjurătura ştoarfei sublunare.

Vrăjitoare nevăzute, nu-mi mai răsculaţi sîngele cu sucuri rele, risipite-n aer. Desfermecaţi-mă de afurisenia de-a-mi fi mie străveziu. Nu mă ştiam şi fără voi? De ce mă afundaţi în mlaştinile tainelor? Ridicaţi veninul spaţiului, eu nu-l pot absorbi fără sfîrşit. Sau vreţi să vă scăldaţi în iadul creaturii şi universul candid să-l transformaţi într-un scuipat de curvă?

Materia ar vrea să doarmă. Tu las-o-n pace. Las-o la fund să se înece-n ea. Prea mult ai arat prin tine. Ce grăunte să mai rodească în ţelini răpuse de suflul sterpiciunii? Moartea şi-a contenit visurile în ţesuturi îmbălsămate. Mumie în care gem patimi, cînd se vor rupe fîşiile ce te dărăpănează-n veşnicie? Somnul — cu blîndeţi crude ca paşi de muribunzi — dărîmă zidirea eului şi-l întoarce cu mers domol spre vraja absenţei primordiale. Clătinările materiei te scunfundă încet spre meleagul nedespărţirii fiinţei de vrăjmaşul ei. Şi moartea se lasă asupră-ţi.

Am aprins lumînări: Dar ele nu mi-au luminat viaţa. Zăbranicul duhului învăluia ostroavele speranţelor şi suspinam pe catafalcul lumii.

Din calea semenilor mă voi feri, căci uneori aş da cu barda şi-n farmecele Cleopatrei. Pe sîni de muieri am visat mînăstiri spaniole, şi trupul lor nenuntit de gînduri se înălţa ca piramide sub care depănam legende faraonice. Îmbrăţişările lor

aeriene şi bestiale, delirul lor setos, ce noimă le-ai găsit, cînd nici una nu te lăsa de unde ai plecat. Ele te depun în vid. Fără falsul absolut al sexului slab nu m-aş fi umilit în căutarea cerului.

Vedenii subterane pîndesc fruntea, de ţeste goale îşi reazemă ea oroarea, iar inima îmi stă în trup ca inelul în degetul unui schelet. Şi fug, cu facla-n mînă, alergător pe olimpice iaduri, căutîndu-mi moartea.

Naţiunile fără orgoliu nici nu trăiesc, nici nu mor. Existenţa lor e searbădă şi nulă, căci nu cheltuiesc decît nimicul umilinţei lor. Numai pasiunile le-ar putea scoate din soarta omogenă. Dar pasiuni nu au.

Cînd mă întorc cu ochii spre actualităţile trecutului, din tot ce-a fost nu mă încîntă decît epocile de mîndrie monstruoasă, de provocare gigantică, de nefericire triumfală, în care spiritul sătul de putere îşi lecuia saţietatea în căutarea unor şi mai mari puteri. Îşi închipuie cineva ce se petrecea în conştiinţa unui senator roman? Atîta patimă de stăpînire şi de bogăţie a epuizat vertiginos un neam. Dar atît de puţin cît a trăit, a întrecut prin tărie veşnicia neamurilor anonime. Iubirea de bani, de lux, de viciu, aceasta-i civilizaţia. Un popor simplu şi cinstit nu se deosebeşte de plante. Violînd natura, creşti peste legea ta firească şi exişti efectiv, prăbuşindu-te. Tot ce pleacă din orgoliu e de scurtă durată, dar intensitatea infinită răscumpără micimea vremii.

Pentru senatul roman, Roma era mai mult ca lumea. De aceea a dominat-o, a umilit-o, a înfrînt-o. Un popor — şi mai ales un ins — nu creează decît refuzînd ce nu e el, neînţelegîndu-se decît pe sine.

Pricepînd pe alţii, devii gelatină, înţeleaptă şi cuminte. Dar nu mai zămisleşti nimic. Comprehensiunea e mormîntul individului şi al colectivităţii, ce nu se **mişcă** decît cu ochii legaţi, cu simţurile-n fierbere.

Romanii respirau **absolut** în legile lor; ele nu erau asemuite cu altele, căci altele nu **puteau** exista. Tipul lor de umanitate era umanitatea însăşi. Republică sau cezarism — două forme ale aceluiaşi orgoliu, două feluri de a porunci: în prima te substituiai **juridic** universului, în a doua **subiectiv**. Legea şi capriciul hotărau —

în aceeaşi măsură — soarta celorlalţi. Distanţa între un ţăran român şi un senator roman — sau de la natură la om.

Imperiul a început să decadă cînd indivizii osteniţi nu mai aveau destulă forţă să înlocuiască universul, cînd acesta a devenit **o realitate** şi romanii au ajuns **exteriori** lor. Decadenţa e un fapt al înţelegerii, al excesului de perspectivă. Nu mai ai pornirea nebună, infinit îngustă şi infinit creatoare, de a fi numai tu. Lumea **existînd** — tu nu mai **eşti**. Religiile orientale au pătruns în Roma, fiindcă ea nu se mai îndestula cu sine.

Creştinismul — cea mai **neelegantă** credinţă din cîte au existat vreodată — n-a fost posibil decît prin dezgustul de lux, de modă, de mirodenii şi de abateri alese. Dacă Roma n-ar fi trăit cu atîta intensitate şi nu s-ar fi cheltuit aşa de repede, ruina măreţei ei trufii ar fi întîrziat, şi legea creştină ar fi rămas privilegiul de neinvidiat al unei secte. Am fi avut astfel norocul vreunei alte credinţe, mai senzuale, mai poetice, cu cruzimi de artă şi cu zădărnicii mîngîietoare.

Că Roma a căzut atît de jos, că ea s-a renegat cu atîta forţă acceptînd virusul oriental, ce probă prin negaţie de fosta ei măreţie! Căci ea n-a ratat, s-a prăbuşit. Numai civilizaţiile cu orgoliu minor se sting lent. Cele cu tării de soartă genială, fiind, în esenţa lor, **boli ale naturii**, zboară înspre sfîrşit. Creştinismul a pus aripi setei de agonie a romanilor. **Estetic**, ne mai poate încă interesa.

Cînd demonul neliniştitor îţi vîră probleme în instincte, învaţă de la romanii amurgului imperial ce-nseamnă **luptătorul decadent**. A te zbate fără nădejdi, a iubi fala mahmur, a fi făţarnic în naivităţi! E singurul eroism compatibil cu spiritul, e singura formă de a fi fără să înşeli inteligenţa. Să-ţi ardă sîngele — şi văzul să-ţi vadă. Şi tu ştii ce vede el…

…Adesea m-am închipuit posomorît şi visător trecînd prin forum şi prin temple, privind la busturile fără ochi ale zeităţilor ironice. Creştinii nu veniră încă şi inimile vacante ale cetăţenilor nu mai tremurau în faţa capriciilor divine. Absolutul se topise-n artă. Şi liber cu ei, liber de mine şi de crezuri, înfloream în urît şi mă topeam în plictiseala zeilor dezmoşteniţi. Soarta mă aşeza în afară de timp. Cetăţean al lumii, cetăţean al nimicului. Lespezile răspundeau paşilor, lipsiţi de

adorare, cu ecouri înăbuşite, şi spaţiul devenea prea mare, urbea nu mai avea ziduri, casele se clătinau. Ce făceam cu atîtea întinderi, de ce atît imperiu în inima care nu bate înspre viitor decît cu iluziile cetăţii? Fără rădăcini, în pustiul pămîntului, ochii mi se împlîntau în orbitele oarbe ale zeilor, sorbind în ele celălalt pustiu.

III

În tine rodesc grăunţe de lepră. Carnea arsă de nesomn fierbe duhori care storc mugurilor sucul creşterii blînde şi-l preschimbă-n muzeală rînjitoare. Aşază-ţi tîmplele pe muierea rîncedă şi suspină după raiurile muririi, îneacă-ţi freamăte fără nume în trandafiri putrezi, presăraţi pe sfîrşirile trupului.

Tu nu vezi măreţia morţii întinzîndu-şi braţele de tihne ca să-ţi curme o trudă fără făgaşuri? Viaţa-i un tertip al nebuniei şi cine cade-n cursa ei calcă pe-un drum deschis de propriul său sînge.

Am vrut să trăiesc şi am trăit, deşi am presimţit că-i nevădit să fiu. Cum să mă ţin în clipe, cînd naşterea m-a osîndit călău al timpului?

Am iubit şi m-am iubit. Dar dragostele s-au ivit murind, fulgere mucegăite, extaze-n măruntaie de puroi, simţuri de şarpe cald.

Tu, Doamne, lasă semnele morţii la căpătîiul meu. Să te înşel pe tine nu vreau şi nici pe mine. Uite-mă, cum stau aici. Avut-ai fiu mai blînd în răutăţi? Să mă las pradă uitării cu ale tale fiice? Înfrunzească sfîrşitul pe anii mei sfîrşiţi. Căci clipele ce mi le-ai dat sînt bube negre, al căror rod umbreşte lumea Facerii şi nădejdea făpturii. Prin ele te văd, prin ochiul lor întunecat. Şi tu îmi ceri să te iubesc? Voi înlocui aştrii tăi cu rănile sufletului. De ce n-am semăna lepra pe cer, să dăm altă înfăţişare neştiutorului azur? Aş vrea o ploaie din tării cu picuri otrăvite, căci inima-mi tînjeşte după boli de stele. Aştri netămăduiţi, smulgeţi-vă din rosturile voastre, măcinaţi-vă răul în leprozeria simţurilor mele, goliţi-vă de cer în iadul insului terestru! Sau pe voi nu vă încearcă nevoia tainică de pacoste?!

Proştii zidesc lumea şi deştepţii o dărîmă. Ca să cîrpeşti zdrenţele de realitate şi să înjghebezi bietele lucruri, trebuie să n-ai bănuiala vinovată a duhului şi obrajii să-ţi surîdă ca merele dinaintea ispitei. Cum te trezeşti, te îmbogăţeşti pe seama firii. Ea se împuţinează, căci n-ai ce mai drege, prins în mrejele destrămărilor clar-văzătoare ale minţii. Firea e sărmană de totdeauna. Noi n-o putem ajuta decît **neştiind**. Sărăciei ei iniţiale, ignoranţa îi adaugă petecele de iluzii care umplu golurile de pretutindeni. Existenţa e fructul inepuizabilelor bunăvoinţe ale neştiinţei.

Cînd ne pomenim din **Este**, nimeni nu suferă mai mult ca el. L-am trezit, l-am chemat la nimicul său. Suferinţa firii e trezirea din fire. Nu mai îngăduim complicitatea cu ea, condiţia absolută a respiraţiei.

Prostia? A fi **părtaş** cu lumea.

…Iar nouă — derbedei prin întinsul Nicăieri — ne rămîne închinarea la altarul unui falnic Nimic. Morţi nu putem fi. Cu mintea am cernut viaţa. Ea a trecut şi ne-a lăsat Patima. Un **tot** fără **este**. De aceea sîntem vii şi rîdem de credinţe; vajnici şi fluturăm prin toate; răi şi nespus de înţelegători — şi continuăm să ardem cînd toate flăcările s-au stins. În nemijlocirea unui neant carnal găsim rosturile pulsului. Căci mintea nu-ţi îngăduie să vieţuieşti decît în răstimpul vrăjirii unui nimic sîngeros.

De ne-am lăfăi la soarele prostiei! Ce căldură de realitate n-am iradia într-un univers fictiv! Căci prostia blîndă şi dulce e un izvor de fire ce se hrăneşte din fîntînile Creatorului! Lumea-i odrasla neştiinţei.

Ca o fiară pierdută prin drăgălăşiile firii, tu nu-ţi afli pace nicăieri. Prăpastia între suflet şi simţuri face soarta sinonimă osîndei. Toate poftele te muncesc. În nimicul absolut — ochiul ar crea pajişti, urechea sunete, mirosul miresme, pipăitul plăceri — căci dorinţele urzesc un univers, dezminţit necontenit de minte. Sufletul zice: neant, simţurile: voluptate.

Eşti ros de dureri şi poftele se-mbată de lume prin ele. Zadarnic refuzi cu gîndul zidirile ei; patima le sprijină mai departe. Dorinţa secretează lumea — şi raţiunea, cu străduinţe vane, întinde un înveliş de irealitate peste urzeala de existenţă a simţurilor.

Nu simţi că atunci cînd te afunzi fără milă în neant, neantul **este**, că respiră, se-nfioară şi se-nvolbură? Blestemul fiinţei nu-i mai slab decît al nefiinţei. Ce pace n-ai afla, de te-ai lăsa molcom sau învrăjbit în una din ele? Dar în suflet şi-n simţuri se zbat tării egal de mari. Nu vei găsi porturi în care să-ţi opreşti rătăcirile. Tu vrei să mori! Dar fost-a vreodată în gîndul morţii mai multă nemurire şi mai multă veşnicie în dorul de sfîrşit?

Voi fi şi eu stîrv, cu voi toţi, tovarăşi de netemeinicie, dar nici o lespede nu va strivi o inimă nemurită-n flacără. Mădulare desfermecate de viaţă se vor odihni în popasul de veci; nici un mormînt nu va fi însă ocna unui suflet — semn de mirare ce unea un pămînt şi-un cer.

Temniţă a mîndriei este moartea, dar ea-i neputincioasă cînd focuri îi topesc lăcatele. Fiorurile omului îi vor deşuruba porţile ce se închid pe clipele vieţii.

Cine nu simte în el forţe ce scocioară inimile adormite prin cimitirele vremii, cine nu simte că el e scara pe care scoboară îngeri urgisiţi sau pe care urcă neliniştile osîndiţilor să se cuminece cu liniştea deşertului azur — acela înainte de-a părăsi măruntaiele naşterii s-a-mpărtăşit ca rob al morţii.

Fii ca o floare în a cărei tulpină ar lîncezi un fulger ostenit. Ascultă cu jind melodii negre şi îngrijeşte prin întunecimile tale nevinovate convalescenţele diavolului.

Prin muzică, surpă cinstea şi statornicia Astrului, apropie-l de fărădelegile sufletului, transformă-i căldura în pieire, ca razele, întorcîndu-şi-le-n el, să se dezvăluie sieşi mai înşelător ca inima.

Muritoarele n-au decît două braţe. Şi speră-n ele să te prindă. Şi-ţi şoptesc vorbe pentru o inimioară oarecare, te înfăşoară în mîngîieri întîmplătoare, şi tu zaci înfierbîntat şi treaz, ţandără din sufletul lumii. Ele ştiu mai bine ca noi că minciunile dragostei sînt singura poleială de fiinţă în nesfîrşita irealitate. Şi abuzează dincolo de orice măsură în şantajul de existenţă ce le-a înlesnit natura. Noi cădem în cursă şi terfelim infinitul de care n-am fost vrednici.

În tine lumea îşi plînge ruptura de veşnicie — şi trecătoarele te-nnebunesc. Cum să împaci o dezbinare aşa de dureroasă? Urăşti devenirea şi-o iubeşti. Eternitatea, ca şi timpul, e rînd pe rînd păcat şi mîntuire. În preajma cărnii visezi temeiurile lumii şi-n umbra acestora vecinătatea beţiei muritoare.

Să te-ngrădeşti nu poţi. Ce stîlpi ţi-ai pune-n jur, cînd adieri sonore te-ntind dincolo de sursa îngrădirilor — de moarte?

Ros de-mpotriviri în soartă şi de spărturi în duh, te-nvălui de melodia restriştii. Scăpare nu mai ai. Sfîrşiturile toate te pasc şi vei muri de toate morţile.

E cărare pe care n-ai fost rănit? Inima bate într-un timp bolnav. Te ştii în clipe şi clipele te ştiu. O nesfîrşire de spini devine devenirea. Izvoarele vieţii s-au spurcat şi-n fîntînile sufletului mucegăiesc ape negre. Pe ele cum ai zidi un ospiciu al creierului? S-a împuţit şi duhul şi timpul. Orfan de fire şi de tine, nebunia e acoperiş mai sigur decît moartea, în lumea-n care mintea nu-i sălaş.

A iubi viaţa cu înverşunare — şi-a umbla apoi cerşind mila de tine ţie însuţi în absenţa nelimitată iscodită de vidul tău, nemernic grădinar al nimicului, semănător de viorele şi de puroi…

Omul e o holdă de neînţelesuri, în care neghina e tot aşa de rodnică şi de strălucitoare ca şi boabele. Şi din neînţelesuri se ridică cel mai mare: un sfînt senzual.

Moartea-mi picură pe creştet. Strop de strop. Şi-n spaţiul fără ţărmuri, eu n-am unde m-ascunde. Eu n-am un încotro. Ea se destramă din tării, în nouri de nefiinţă se apropie de mersul semeţ, săpînd încrederea verticală şi fără de folos.

Să-mi sfredelesc mormîntul în întinderi? E iarăşi rostul ei. De ce i-aş lua-o înainte? Ea mi l-a sfredelit în suflet. Şi zac de mult în el. Mi-l priveghez cu viermi cu tot.

Păşesc pe o materie care e giulgiu. Picioarele-s înfăşurate-n el şi, vrînd cu mîini să-mbrăţişez bolţile nepăsării serafice, mă-mpleticesc în el şi-n sus nu pot zbura. Eu n-am cărări decît în jos. Gleznele s-au rîncezit în drojdia veşniciei, iar acea vreme ce suflă încă în tine a trecut prin ţintirime şi-n clipele de care te făleşti răsuflă răposaţii.

Mă asupresc sub tării. Sufletul reduce cerul la suflet. Unde privesc mă privesc.

Spaima e puntea între dor şi fire. Ce cumpăt să găsesc în ea? Prezentul s-a rupt din timp şi timpul îşi varsă clipele ca un bolnav cuprinsul măruntaielor. Acum, acum, tot ce-i acum e-un rău, iar ce a fost şi ce va fi, un leac închipuit unei istovitoare metehne.

Afuriseala e aşternutul tău. Soarele luminează un azil de noapte pentru cerşetori fuduli. Încredinţează-ţi trufia veşnicului Niciodată, hrăneşte-ţi setea din

sîngele ce te mai ţine-n rîndul ziselor fiinţe. Din inimă fă-ţi cupa ultimei sorbiri, înainte ca spaţiul preschimbat într-un pumnal să-ţi zîmbească plin de cuceriri.

Frînge-ţi lanţurile turbării; la Dumnezeu nu mai lătra. Să-i adaugi un nimb cu fierea ta, să-l faci mai trufaş cu extaze de venin? Lasă-l mai bine-n plata lui. El se va pierde prin sine, ca şi tine. El e mai putred decît toţi. Nu-s aştri licuricii descompunerii Lui?

Ca un vierme, fără stîrvuri, fără treabă, ce-şi cîntă-n psalmi de-a-ndoaselea setea de moarte, aşa să te tîrăşti prin zările fără de zare. Singur. Mai singur decît un scuipat de drac.

Hulit de toţi, tu sapă-ţi groapa în hulă. Din lacrimi fă-ţi coşciug, din sminteală pernă.

De-ai găsi vorbe cu care s-alcătuieşti o rugăciune, ce-ar duce fiorul şi furia în oasele morţilor şi-ar face să le clănţănească fălcile în cadenţa veşniciei subterane! Dar vorbe nu găseşti şi nici nu poţi găsi. Veninul mut se-ntinde pe suferinţele glasului. Doar inima mai bate toaca la prohodul minţii.

Zile infinite, cum să vă pierd? Să-ndur tristeţea fericirii voastre, nu mai pot. Să plec spre alte zile, cu alte bolţi, mai puţin. Cer al Parisului, sub tine-aş vrea să mor! Pierzania ta o ştiu: vreo vrere nu mai am.

Avut-am prea multe, sub lînceda ta oblăduire, şi anii ce i-am hoinărit sub tine mă dezlipesc de ce va fi să fiu. Viitorul mi se stinge-n ochi ce te-au sorbit departe de vremi.

Nu te-am umilit visînd la alte patrii şi-n extaz nu m-am înjosit în rădăcini şi-n dorurile sîngelui. În gîlgîirile lui au amuţit neamuri strîmbate de plug, şi nici un vaiet de opincă nu turbură melodiile norilor tăi, plutind ca-n menuet de îndoieli. În lipsa ta de patrie mi-am răsfrînt mîndria rătăcirilor, şi deznădejdea — imn împotriva timpului — se-mbracă-n însîngerări de nimb.

Viaţa-i o nemurire de melancolie. Aşa îmi pare ultima şoaptă a învăţăturii tale. Găsit-ai învăţăcel mai credincios ca mine? Chiar dacă soarta mi-a orînduit stingere pe alte meleaguri, sub tine mă voi stinge. Privirea mea din urmă pe tine se va-nfiora. Şi tu îmi vei răspunde, flamură de apusuri, adiindu-mi pieirea.

Ca un supravieţuitor al unei mari molimi, ce-a înghiţit iubite şi prieteni, treci prin ceasuri, însorindu-le de-o eleganţă înciumată.

Şi ca o orgă ce-ar cînta de la sine pe ruina unei catedrale, acordurile inimii tale răsună în universul vacant.

Infinitul e fără semeni; pe absenţa lor se-ntinde el. Oftatul cosmic uită nesfîrşirea înşelătoare a sînilor, pe care se încheagă suspinul vag al neîmplinirii. Lumea stingîndu-se, dragostea s-a stins şi ea cu slujnicele lumii.

Fiori de prăpăd străbat foste iubiri şi din buze care sorbeau suflul vieţii picură o miere trecută prin fiere.

...De ce nu mi-am afundat fruntea în moleşeala cărnii şi-n sudoarea dulce a materiei de ce nu mi-am tăvălit gîndurile? Să-mi fi aşternut pe veci visul despatriat în sălaşurile lumeşti ale Fiinţei vrăjite de timp! Tînjit-am după veşnicii, cînd femeia era **aci**. Bietul infinit în doi! Memoria ucide farmecele fără trăinicie.

Pe acele punţi, pe care dorinţa aşteaptă tovarăşele supremei minciuni, nu mai văd decît ţărmurile irealităţii între care mi-am aşezat un cort ţesut din glasuri de nefolosinţă, pînă ce apele, ridicîndu-se milos, s-or îndura să-mi surpe melodia şi vastul ei fără-rost.

Mi-am cheltuit sufletul în zadar. Ce semen s-a învrednicit de flacăra lui? Şi ce semenă? De acum, voi împrăştia cenuşă pe primăverile altora. Şi însumi mă voi îngropa sub cenuşa inimii şi-a dragostei.

Senzaţii şi idei, atît mi-a rămas. Căci rămas-am în afară de eu. Nici un simţămînt să nu mai împodobească deşertul fiinţelor din preajmă, şi moară aştrii ce-i visam în ochii lor, stingă-se cerul din fundul patimii. Iadul năvălească peste Ideal, sub el să gemi, drumeţ ridicol şi îndurerat, ce-ai stors din sînge esenţe de vrăji şi cununi încoronînd neantul! ºi-ai măcinat vredniciile fiorului, la care nimeni n-a răspuns, la care nimeni n-a surîs. Furişează-ţi ţeasta în înlăcrimata fire, zdrobeşte-o de materia plînsurilor, ucide-ţi viitorul în nopţile albe ale suspinului. Pe timpul chel lunecă absenţele lumii, şi din palida viaţă nu se alege decît un vaiet fără glas strecurat prin văgăunile minţii.

Scobori din tine pe scara trezirilor fatale în Cetatea cuprinsă de adieri sonore şi de aluzii finale. Şi-ţi zici făr' de înduioşare: în ce să mă înec? În Sena sau în Muzică?

IV

Substanţa duratei e plictiseala, iar a luptei în durată, disperarea.

Oamenii cred în ceva ca să uite ce sînt. Îngropîndu-se sub idealuri şi cuibărindu-se în idoli, ucid vremea cu tot soiul de crezuri. Nimic nu i-ar durea mai crunt decît să se trezească, pe mormanul înşelăciunilor plăcute, în faţa purei existenţe.

Deznădăjduirea? — A trăi interjecţional. De aceea, **marea** — interjecţie lichidă şi infinit reversibilă — e icoana directă a vieţii şi întruchiparea nemijlocită a inimii.

Nici sănătate, nici boală: două **absenţe**, pe care le înlocuieşte vidul plictiselii.

Universul n-are alt rost decît să ne arate că, dispărînd, îl putem înlocui cu muzica — cu o irealitate mai **adevărată**.

Alunecînd pe povîrnişul gîndurilor, prea adesea ai învinovăţit existenţa. Ea n-a păcătuit în nici un fel, decît, poate, prin acela de a nu fi.

Secătuieşte în spiritul amar izvoarele învinuirilor. Îndulceşte veninul neistovit şi cinismul săltăreţ al cărnii. Îndrăgeşte cu necuviinţă visătoare nerostul soartei. Mai inutil ca o cometă într-o lume fără prevestiri şi mai zadarnic ca sabia unui arhanghel într-una fără cer, plimbă-ţi destinul netrebuincios sărînd măduva iluziilor cu orbiri de om ce ştie lipsurile totului. Cu orbiri de om **fără frîu**.

Sugînd rădăcinile înşelăciunii, îmbată-ţi iscodirile veghii cu ştiinţa falsă a firii. Şi **fii**, întocmai cum firea ar fi.

Fericirea îmi paralizează spiritul. Împlinirea în viaţă mă goleşte de mine, iar norocul dragostei şterge urmele măreţiei. Lipsa de eu a fericirii…

După ce-ţi pierzi — pînă la istovire — conştiinţa în voluptate, ce vijelios năzuieşti după frigurile dezlipirii! Să poţi sta singur în încăperea ta: fără lume, fără iubită, sorbind dulceaţa nenorocului! Şi neîngrădit de nici un ideal, cu ochii storşi de existenţă, să-ţi întinzi osteneala visului dincolo de cer!

În lume te-ai prăvălit şi, negăsind în ea hrană, te nutreşti dintr-o substanţă de surghiun.

Viaţa adevărată nu-i în cumpăt, ci în ruptură. Universul netămăduind rana inimii, sub stele trebuie să mă-mbăt de aiurări. Căci nici umerii şi nici creierul nu mai suportă povara neînţelesului.

Prin idei adie suflul soartei. Şi Logica, spre care tinde vidul cugetului, se clatină. Sufletul macină categoriile. Şi cosmosul devine chin.

Ca să ne răvăşim, pămîntul ni se-ntinde sub picioare. Privit-am în sus, privit-am în jos şi pe celelalte dimensiuni ale marelui încotro, şi mi-am descoperit în toate paguba vieţuirii mele.

Sleindu-mi simţurile, crezut-am să-mi omor veghea. Şi trezitu-m-am după îmbrăţişări în limpezimi cumplite.

Vrut-am mîngîieri, înteţindu-mi pofta de măriri. Şi m-am pomenit rob al înţelesului incurabil al duhului.

Prin ameţiri, cercat-am să-mi astup urechile. Şi văzul s-a întărîtat mai rău pe vastele întinderi.

Cărările de înfundare ale minţii mi-au destunecat-o şi mai nemilos.

Nici fala, nici muierea şi nici sorbirile nu mi-au măturat drumul opreliştii şi-al asupririi-n duh. În clipele mele-i vraişte. Una de alta nu se mai leagă. Lanţul lor s-a rupt şi-n ureche-mi zbîrnîie inelele destrămării.

…În mîna cui să-mi depun firea? Şi cui să-i trec onoarea descurajului?

Aş vrea să-mi fac din Idee un aşternut, să mă afund în el, într-o abstractă strînsoare să-mi curm îngăimările inimii. De ea m-am săturat. Şi mai mult încă, de **obrazul** ei, de suflet.

Din simţăminte pleacă greaţa. În fundul inimii e doar puroi şi cuprins de duhori calde. Spre un duh clătit de zeama vieţii şi de drojdia simţirii, spre o marmură a cugetului, descleştat de suflet, să-mi întorc diferenţa mea.

Nici o aluzie de emoţie să nu mai turbure căutătura judecăţii. Ai fost destul un tenor al aparenţelor. Caută acum în tine — fără melodii — asprimea separaţiei, ca un arici al spiritului. Priveşte întîmplările din alţii şi din tine ca ale nimănui, priveşte-le întocmai ca un Necurat scîrbit de răutate, ca un Necurat vacant. Şi de răceala obiectivă a duhului, Devenirea speriată să-şi amîne pe vecie mersul.

De obicei, ne credem cu toţii în plină viaţă şi ne fălim cu străduinţe şi cu recolta lor. În fapt, purtăm un sac gol în spate pe care-l umplem din cînd în cînd cu firimituri de realitate. Omul e cerşetor de existenţă. Un salahor ridicol în irealitate, un cîrpaci al firii.

Îţi faci o încăpere în lume. Te crezi scăpat de ea. În jur nu mai zăreşti nimic. Şi cînd te socoteşti mai singur, încăperea n-are coperiş. Spre cine să scuipi? Spre soare sau spre noapte? Deschizi mîinile în spaţiu. Şi degetele se cleiesc în vid. De fiinţă nu se lipesc, căci fiinţa arde. Realul ustură, realul doare. Un martiraj e respiraţia. Căci suflul vieţii se cerne prin cuptorul groazei.

Religia şi mai cu seamă slujitoarea ei, morala, au răpit eului — şi deci culturii — farmecul distincţiei: dispreţul. A privi, adică, **de sus**, norodul uman ce te crede om. Nu există **euri**, ci numai soarta de neasemănător semenilor. Cultura — în formula supremă a intimităţii ei — e-o disciplină a dispreţului. **Ceilalţi** trebuiesc sprijiniţi, sfătuiţi, nestingheriţi în viaţa lor mişunînd de aşteptări. În nici un caz, treziţi. Ei nu vor şti nicicînd ce scump se plăteşte menirea singulară. Lăsaţi omul să doarmă. Cum somn nu e decît în rai, fuga de sine e dulceaţa soartei. Insul străveziu lui însuşi are dreptul la orice. El îşi poate curma firul cînd vrea. **Destinul** e-o amînare continuă a sinuciderii.

Veghindu-te viind, dezvăluieşti mîndriei tale soarta mîncînd merindele eului, soarta pe care eşti stăpîn înfrînt.

Copil, n-ai avut stare. Bătut-ai cîmpii. Te-ai vrut **în afară**, departe de casă, departe de-ai tăi. Clipeai zburdalnic spre marginea văzduhului şi rotunjeai cerul după măsura rîvnirilor nostalgice.

Sărind din copilărie în filozofie, anii ţi-au mărit oroarea aşezării. Gîndurile au luat lumea-n cap. Nevoia de ducă a intrat în noţiuni.

Încăperea te apasă; tu nu respiri — filozof drumeţ şi uliţarnic — decît la răspîntii. Afară, veşnic afară — în univers nu-i nici un pat!

Urîtul abstract scoţînd în vileag vidul de-a fi viu, pîndeşti prin străzi — ca ucigaş al clipelor — uitarea cugetului.

N-ai zel să torci un fir de gînd, să-l înnădeşti la salba fragedei nădăjduiri. În urmă putrezeşte hoitul vieţii. Şi-acel care citeşte-n paşii tăi, descoperă în ei pe asasin.

A nu vedea în lucruri mai mult decît au ele. A le vedea ce sînt. A nu fi tu în ele. **Obiectivitate e numele acestei pacoste** — şi care-i pacostea cunoaşterii.

Răul sufletului e un rău spiritual. E luciditatea scoborîtă-n inimă. Nu poţi **alege** în nici un fel, căci aplecărilor tale li se opune văzul absolut al duhului. Înclini într-o parte, el îţi dezvăluieşte lumea ca un spaţiu de echivalenţe. Totul e identic, noul e **acelaşi**. Ideea de reversibil e un pumnal teoretic.

Şi atunci răsare **Patima**. Ea înfloreşte întinderile secetei lăuntrice. Furia palpitîndă a erorii **alege**. Prin ea răsuflăm. Căci ea ne mîntuieşte de cel mai mare rău: **de răul nepărtinirii**.

Clarvăzător nu poţi trăi, nu poţi lua **partea** nimănui, nu poţi lua parte la nimic. Părtinind — creînd adică **absoluturi false** — seva devenirii renaşte în vine. A fi cu împrejurările lumii este un act de subiectivitate, de ostilitate faţă de cunoaştere. Obiectivitatea-i ucigaşa vieţii şi „viaţa" duhului.

A gîndi — adică a-ţi lua pietre de pe inimă. Fără răsuflătoarea cugetelor, mintea şi simţirea s-ar înăbuşi.

Dintr-o plinătate bolnavă se-nfiripă expresia. Eşti năpădit **pozitiv** de lipsuri. Gîndul se naşte din stăruinţa unui neajuns.

N-ai nevoie de nimic — şi porţi cu tine suflet de cerşetor. Ceva s-a descumpănit în duh. Ca un arc de luciditate pe ruina unui sărut, întocmirile firii nu-şi află sprijin în uitarea ta. Toamnă a Facerii, apus iniţial.

Singura latură a sufletului e **razna**. Un suflet ce şi-a pierdut dimensiunile, ce şi-a zorit pieirea. Şi-un gînditor al posibilităţii nesfîrşite, un gînditor al imposibilităţii.

În boală ne mărturisim prin trup. Glăsuim fiziologic. Vocile lăuntrice neputînd îngîna tot răul de care dispunem, corpul îşi ia sarcina să ne comunice direct noianul de năpaste pentru care nume n-am găsit. Suferim în carne dintr-o neputinţă de expresie. Avem prea mult venin, dar nu destul leac în vorbă. Boala e un rău neexprimat. Astfel încep ţesuturile să grăiască. Şi graiul lor, scurmînd duhul, devine **materia** lui.

Din naştere pluteşte asupră-ţi blestemul dulce al existenţei private. Incapabil de finitate, veşnic în faţă cu tine şi cu nesfîrşirea. Treburile altora neînţelegînd, nimeni nu te urneşte din egoismul respirării fără margini în încăperea ta. Ai visat totdeauna un cămin în care să pătrundă universul. Sub pleoapele tale putrezesc semenele, ucise de viciul infinitului. Acesta-i răul simţurilor. El omoară dragostea, de la care se reclamă ea înşelător. Doi ochi te privesc — tu zăreşti mai departe; două braţe te strîng — tu învălui spaţiul; un zîmbet ţi se scurge-n trup — tu lîncezeşti spre aştri.

Nimeni e umbra ce-o aruncă infinitul în inimă. El e temeiul ultim al existenţei private. Şi tot el e temeiul jocului în dragoste, al teatrului în pasiuni. Crezi că înşeli fete şi muritori — nimic nu sugerează un absolut muritor ca o tînără fată — şi te înşeli pe tine. A fi dezmetic — din infinit…

Îmi aduc aminte a fi fost cîndva copil. Atît. Să-mi reîntruchipez blîndeţea somnului vieţii, memoria nu mă ajută. Mai repede mă văd gemînd sub fărîmăturile minţii, decît **înaintea** ei. Nimic nu supravieţuieşte vremii în care **aşteptăm** înţelesul…

Fugind din copilărie, întîlnit-am frica de moarte. Astfel am început **să ştiu**. Şi acea frică s-a îndulcit în dorinţa de-a muri. Şi dorinţa s-a străvezit într-o spulberare de fericire crîncenă a cugetului fără rost. De-ai fi rămas neştiutor, n-ai fi pus cununa intelectului pe stîrvul vertical şi mîndria negativă nu te-ar fi dezbinat de

firile copilăriei. **Vremea** n-ar fi zguduit rînduielile speranţei şi nici n-ar fi crescut parazitar pe seva ta. Dar ea ţi-a domolit mustul vieţuirii şi fierbîntarea caldă a lîncezit-o în cuprins de urît. **O inimă abstractă** — e taina plictiselii. O inimă prin care a curs timpul şi-n care mai sălăşluiesc idei doar, pîndite de mucegai, atinse-n răceala lor nepătată.

Unde sînt mijirile vieţii, analfabet al Binelui, atoateştiutor prin Rău?

…Şi mă întreb adesea: cum îndrăznit-am ca să fiu copil?

A fi singur pînă la păcat, a prelungi separaţia pînă la vină, a nu cunoaşte fior divizibil de izolare. A fi **categorial** singur.

O putere ucigaşă, pornită din spirit, te împinge spre maximum de ins din tine. Universul devine el însuşi ins. **Te ajunge**. Sau l-ai ajuns…

Acceptul de **personal**, care ne fărîmiţează ca figuri umane, crescînd în unii pînă la exclamaţie cosmică, naşte neprielnicia-n fire. Ins lipsit de cumpăt din exces de sine, arbore cu vîrful în cer, ce-şi uită rădăcinile…, volumul eului constrînge infinitul, iar văzul străvăzător şi critic se-neacă în individul unanim.

…Îndrăgind ura împotrivă-mi, îmi şerpuiesc dulceaţa pacostei pe sub sfărîmăturile timpului. Nici o boare de realitate să-mi mai atingă fruntea! Sufle-şi diavolul cuminţenia şi suferinţa pe cutele ei, pătrundă-n creier respiraţia Răului, în speranţă întoarcă-se pe dos clipele, şi-nstăpînească-şi în ea desfrîul aiurit. Smintirea nu mai plătească vamă minţii, ci năvălească neoprită peste întocmirea cugetului!

Adîncimea unei filozofii o măsor după dorul de ducă pe care-l exprimă, pe care-l **fuge**. Sistemul de reflexii ce nu ascunde neajunsul fiecărui loc îndestulează respiraţii mijlocii, nelinişti aşezate. Urmărit de **altceva**, clădirea gîndurilor micşorează pasiunea hoinărelii şi impune o surdină obsesiunii spaţiului. A cugeta e orişicum **a sta**. Nu în zadar se spune: stau aşa şi mă gîndesc.

Frica de a o lua razna şi vraja sîngerîndă a lui **aiurea** trezesc răspuns de instincte mediocre şi ne apărăm prin teoretice sălaşuri de nesfîrşitul imediat al inimii. Ordinea-n gînd e piedica acesteia. Ordinea în gînd e moartea inimii. De-am slobozi-o, unde-am fi? Legea ei e **nicăieri**, iar a sistemului — **aici.**

Inelînd cugetele, primejdia dispare. Şi dispare şi volatilitatea eului. Ne solidificăm. Aburii pripiţi ai duhului se încheagă. Inspiraţia dezlînată ia contur — şi libertatea geme. Şi cît suspin al inimii în legarea gîndurilor! Ele se încopciază pe cadavrul nesfîrşirii. Să le lăsăm de capul lor, să nu le mai conchidem, s-o ştergem în lumea fără încheiere? Ispita-i tot aşa de mare ca şi teama.

Iată-mi sîngele, iată-mi cenuşa. Şi bîjbîiala funebră a minţii. Universul a rămas — pat pentru zgura duhului.

Soarele s-a-mpotmolit în propria-i lumină şi-n mlaştina cerească.

Supravieţuitorilor li s-au oprit ochii. Pupilele nu se mai măresc de mirare. Căci nimic nu mai miră în spaţiu.

Să-mi vînture praful fiinţei, vînturi nu mai sînt. Adierile au îngheţat pe creiere muritoare. Şi inimile în înmărmurire şoptesc rîvnind spaima înflorită de a fi. Unde-s zilele ca să muzeze Eroarea? În lume nimic nu mai greşeşte, nimic nu mai este. Căci lumea s-a îmbălsămat în Adevăr. Universul s-a sfîrşit — din **a se şti** — de anemie. Nici o picătură a sîngelui nu mai zvîcneşte înfiripare de fire. În sînge s-a lăsat **Ştirea**.

…Scîrbit de deznodămîntul general, insul îşi ia pălăria, îmbarcîndu-şi cenuşa spre alt univers.

Ca şi cum ne-am purta Eul în spate, setoşi de despicarea de noi înşine, fugim identitatea ca o supremă povară.

Aerul ce se cocleşte în plămîni e răsuflat de Dumnezeu şi pufăirea Lui străbate-n cuget otrăvindu-i miezul de-un infinit bolnav. Sub îndemnul divinei destrămări, Ideile lîncezesc în boare caldă şi leşioasă. Şi nici o lirică prostie nu-nvăluie murirea nemiloasă.

Să nu blesteme conştiinţa Eul? Duhul să nu-şi sugrume temeiul? Veghearea să nu reteze speranţa?

Spiritul varsă ura împotriva celui ce îl poartă, otrăveşte insul ce a vrut să fie mai mult decît ins, prăfuieşte materia ce îl susţine. Eul e marea victimă, eul e deocheat.

Fără presimţirea dragostei şi-a morţii, insul s-ar plictisi din măruntaiele materne şi-ar mozoli dezabuzat sfîrcuri fără viitor. Dar el aşteaptă tainic cele două ispite, urzind din faşă fire-n ficţiuni. Dragostea se apropie, dragostea umple anii. Dar în infinitul ei schilod, spărturile slobod ochii spre **Altceva**. Curiozitatea dureroasă condensează timpul prin care ne tîrîm spre sfîrşire. Clipele se-ngroaşă: timpul dens al muririi… Şi cum prin luminişurile dragostei descoperim întunericul final, îndrăgirea ascunde un echivoc, ce preschimbă pasiunea în fioruri putrede. O veşnicie pe care se desfată viermii e echivocul îndrăgirilor.

Iubirea nu ne poate lecui de Altceva. Şi acest Altceva e patima fatală a omului. Dusă pînă la capăt, ea destăinuieşte pe funduri ceva ce **ar fi**, popas dezastruos al curiozităţii. Poate că n-am înclina toamnele inimii spre Ea, dacă n-ar fi un **imediat capital**, dacă n-am îndura urîtul de contingenţă. Căutînd veşnic Limita, exasperaţi de arbitrar, Moartea îşi merită majuscula prin setea de siguranţe. Căci ea-i ficţiunea căreia-i acordăm totul, banalitatea ireparabilă a timpului.

Pentru spirit, ea există tot aşa de puţin ca **orice**. Dar el o **recunoaşte**, constrîns de sînge, de vechi adevăruri, de tradiţiile inimii. El se **pleacă**. Eul i-o impune. Şi astfel îngăduie el ficţiunilor mai mult decît merită. **Dacă totul o cere, de ce n-ar fi?**, se întreabă el cu scîrbă sceptică. De ce i-aş răpi omului o minciună supremă? El o vrea, s-o aibă. Neputincios să-şi scornească o eroare confortabilă, răpească-mi armele s-o apere. Moară pentru Moarte!

…Aşa judecă Spiritul — şi, despărţit de sine, se aşază în tăcere.

Vina mea: am jefuit realul. Am muşcat toate merele nădejdii omului. Pieziş zăresc spre soare…

Ros de păcatul noutăţii, şi cerul l-aş fi-ntors pe dos. Oprindu-mi dinţii-n ascunzişurile cărnii şi învîrtind idei în hore abstracte, tainele mureau în gură şi în creier. Unde-i sucul devenirii să împrospăteze pulsul duhului şi-al sîngelui? În urmă

doar stropi defuncţi, însămînţîndu-mi trecutul ca o lactee cale a nerostului. Respiraţia-i dezmăţ. Şi caut trupuri nepătate să-mi cheltuiesc rămăşiţe de călduri şi cugete neatinse să-mi risipesc oboseli aprinse.

Nimicului ce-mbată absenţa universului, să-i adaug cutremurul sonor al sufletului, să-i spintec liniştea cu un vîrtej de glas, să-mi las pacostea muzicii pe-ntinderi! Să fiu sufletul golului şi inima nimicului!

Vei reuşi a-năbuşi menirea negativă de care eşti muncit? Nicicînd.

Vei însănătoşi răul ce-ţi mîncă mersul respiraţiei? Deloc.

Mai ridica-vei amarul din simţuri la esenţă de întrebări? Totdeauna.

Nu vrei să-ţi storci formula de ireparabile în dulciu de credinţe? Nicidecum.

…În sîngele tău o drojdie de Niciodată se desfată, în sîngele tău se dezalcătuieşte timpul — şi-un acaftist pe dos te salvează din înecul mîntuirii. Şi Diavolul se furişează prin ochiul lui Dumnezeu şi tu-i urmezi umbra şi urma…

Paris, 1941–1944

Hôtel Racine

rue Racine

Cuprins

[Coperta IV]

În 1940 (la 12 martie), Cioran începe să scrie **Îndreptar pătimaş,** care va fi ultima (cea de a şasea) carte în limba română. Varianta definitivă — rămasă inedită — este încheiată în 1944. În această perioadă, interesele sale culturale sînt legate cu precădere de literatura română veche, mai cu seamă de scrierile religioase pe care le găseşte în biblioteca Bisericii române de la Paris. Trăieşte, în tot acest răstimp, ca un «tînăr rentier», într-un oraş pe care-l aseamănă cu Roma decadenţei; paginile **Îndreptarului** respiră o voluptate a claustrării în mijlocul unei lumi în care îşi consumă pînă la epuizare condiţia de străin («Fost-a pe St. Michel străin mai străin ca tine?»). La sfîrşitul războiului această viaţă de marginal îşi atinge limita, activînd resursele acelui orgoliu uriaş care nu se poate naşte decît pe fondul unei lungi perioade de anonimat, de umilinţă şi de aşteptare. Autorul celor cinci cărţi publicate în România nu este, aici, nimeni. Vreme de un an stă, cîte douăsprezece ore pe zi, asemeni unui funcţionar conştiincios, la cafeneaua «Flore», locul de întîlnire al intelectualităţii franceze. Totul seamănă cu o recunoaştere a terenului înainte de începerea bătăliei. În 1945, pariul cu sine este încheiat: Cioran le va arăta francezilor că poate scrie la fel de bine, dacă nu chiar mai bine decît ei.

Conversie în format Winword 2.0 IBM-PC:

Ioan-Lucian MUNTEAN (muntean@physics.pub.ro).